

Syrien

Udvalgte artikler fra RÆSON
sep 2013-juni 2014

Jan Øberg i OPINION: Sådan svigtede vi Syrien

13.09.2013

Hvis det er fred, verden vil have, er det et ynkeligt spil vi har set. Man har fra starten – bevidst eller fordi man ikke véd bedre – taget skridt, der kun kunne lede til optrapning, stadig højere tabstal og flygtningestrømme. Til Assad sendte man signalet at han ikke havde en fremtid i Syrien og måske ikke i live; det kunne kun galvanisere ham. Til oppositionen sagde man: ”Vi er med Jer. Jeres kamp skal ikke være ikke-voldelig, her har I våben. Det er OK at I nægter at deltage i forhandlinger”. Dette uanset at oppositionen omfatter elementer af al-Qaeda som vi ellers har bekæmpet i (blind) solidaritet med USA i 12 år.

Af Jan Øberg, docent, medstifter og direktør for den [Transnationale Stiftelse for Freds- og Fremtidsforskning i Lund](#)

Gad vide hvor mange mislykkede krige vi endnu skal igennem før især politikere og medier opdager det indlysende faktum at der findes et temmeligt bredt spektrum af handlingsmuligheder mellem at gøre ingenting og at smadre et land når konflikter dukker op?

Det spektrum hedder konflikthåndtering. Detg tilhører et fagområde, der undervises i rundt om på verdens universiteter. Det kræver at FNs medlemsstater etablerer ”styrker” af uddannede konfliktanalytikere, facilitatorer, mæglere, områdeeksperter, forhandlere og forsoningsterapeuter, der kan rykke ud endnu hurtigere end de kan sende krydsermissiler og F-16 fly. For at dette spektrum kan blive inddraget forudsættes endvidere at regeringer ikke direkte ønsker krig under foregivende af at have gode og ofte humanitære motiver hvor de i virkeligheden har rå interesser.

Med andre ord: man kan gøre noget ved den manifeste konfliktanalfabetisme, der først søger militære løsninger og – som en række danske politikere – hurtigt tilsidesætter folkeretten og FNs mest fornemme norm, nemlig den at fred skal skabes med fredelige midler og først når de alle har været prøvet og vist sig uden effekt kan man gribe til militære midler, vel at mærke i FN-regi. Eller anderledes udtrykt: fred kan læres. Når nu de fleste mennesker i verden – også 98% af de civile i konfliktzoner, der *ikke* griber til vold men er dens ofre – ønsker fred, skulle man kunne tage demokratiet alvorligt og gøre en kraftanstrengelse for at mindske (ikke

afskaffe) militæret, der globalt koster 1700 milliarder dollar (30 gange mere end FM) – og i stedet øge konflikthåndteringen.

Tag Syrien. Verden har brug for konflikt-lægevidenskab: diagnose, prognose og behandling. Diagnosen turde være nok så klar: Det handler om endog meget komplekse indre konflikter og om det arabiske forår (oprindeligt) – men det handler også om hele Mellemøsten og især hér om Vestens ønske om at holde Iran nede og Israel oppe. En diagnose, der fokuserer på én person eller elite som ”diktatoren” (i gåseøjne for det var han jo ikke førhen) el-Assad er amatørisme. Det er også konfliktanalfabetisme at dele alle konflikter op i to parter. I Syrien med omegn er der sikkert 20-30 relevante konfliktparter. Den tredje fejl-diagnose er den medier som regel begår og dermed puffer til voldelige løsninger: fokus på volden (mest den ene konfliktparts) og ikke på de underliggende konflikter.

En gal diagnose leder til gal prognose. Man besluttede sig for at etablere ‘Syriens Venner’, der tog parti for ”oppositionen” uden at vide hvad den bestod af. Dermed troede man at Syriens problemer kunne løses uden samtale med regimet.

Man pumpede, som sædvanlig, mængder af våben, ammunition og træning ind – og det internationale ”samfund” (der de facto betyder nogle få vestlige regeringer) meddelte Kofi Annan, den mest fremragende mægler som opnåede en forhandlingsplan, at man ikke kunne hjælpe ham med de observatører, hans plan krævede. Havde han foreslået militært angreb så havde man givetvis kunnet få F-16 afsted på få dage.

Kort sagt: intet af det, der er gjort udefra, kan kaldes *konflikthåndtering*. Man har fra starten – bevidst eller fordi man ikke véd bedre – taget skridt, der kun kunne lede til optrapning, stadig højere tabstal og flygtningestrømme. Til Assad sendte man signalet at han ikke havde en fremtid i Syrien og måske ikke i live; det kunne kun galvanisere ham. Til oppositionen sagde man: ”Vi er med Jer. Jeres kamp skal ikke være ikke-voldelig, her har I våben. Det er OK at I nægter at deltage i forhandlinger”. Dette uanset at oppositionen omfatter elementer af al-Qaeda som vi ellers har bekæmpet i (blind) solidaritet med USA i 12 år.

De eneste, vi ikke gjorde noget for, var de dér 98% civile i Syrien; deres lidelser fra såvel regimets som oppositions vold blev bare værre. *When will we ever learn?*

Det var altså det gamle krigsparadigme, der endnu engang dominerede. Obama zigzaggede sig ind i et hjørne hvorfra han ikke finder nogen god udvej og John Kerry talte patetisk om ”vort München-øjeblik”. Sådan er det gået før når magtmænds følelser krydret med ”gruppetænkning” og medieskuespil sætter rationel vidensbaseret politik i skammekrogen. Mindst to danske

kvinder – statsministeren og udenrigspolitisk nævns leder – fulgte dette mandlige spor.

Hér et dusin idéer: Man kunne have foretaget *factfinding* [research på landjorden, red.], sendt delegationer af Nobelsfredsprismodtagere og andre helt upartiske for at finde løsninger; høringer med alle syriske parter i Europa-parlamentet og FN's generalforsamling. Hvad er jeres frygt? Hvad ønsker I? Hvad står i vejen? Hvordan kan vi bedst hjælpe Jer alle?

Man kunne have brugt uformelt diplomati uden for mediers rampelys; understøttet Kofi Annan i stedet for at tvinge ham til at træde tilbage. Afstået fra at pumpe våben ind til alle sider. Afstået fra at tage stilling – i hvert så ensidigt – for en massemyrdende opposition. Man kunne faktisk have talt med Assad og Co. – England mente jo så sendt som 2010 at han var OK, da man solgte kemikalier til ham. Den internationale krigsforbryderdomstol kunne have været brugt. Og naturligvis skulle man have indset, at der ikke findes nogen løsning uden at Iran og Rusland spiller hjælper til. Putins artikel i New York Times 12/9 ver et bevis herfor.

For en løsning er fremtiden vigtigere end fortiden. Vi kunne have haft dialoger på alle niveauer med mange og forskellige parter om den ønskeværdige fremtid for alle. Mellemøsten må blive den zone fri for masseødelæggende våben, der allerede er bestemt – og hér slipper Israel ikke udenom.

For nu at blive i lægesproget: Patienten er faktisk ved at dø på operationsbordet.

Når Syrien er, hvor det er i dag, skyldes det, at det er en meget svær konflikt i en ekstremt konflikttæt region – men mindst lige så meget fordi enhver form for fornuftig konflikthåndtering udeblev.

Det russiske forslag om afvæbning af alle siders kemiske våben er godt men megasvært at realisere på jorden. Det vil kræve mindst 5.000 robuste FN-soldater fra lande der ikke har interesser på nogen side eller i noget resultat. De skal gøre hvad FN gjorde i Østre Slavonien: lade folk frivilligt indlevere deres våben til opsamlingspladser og banke dem til det, der ikke vil. Derefter lægges våbnene i depoter, kun FN har nøgler til.

Hvis FN's medlemsstater ønsker at give FN og folkeretten en slags oprettelse efter årtiers underminering af organisationen – den fineste menneskehed har – så kan det lade sig gøre. Men det er relativt få der er blevet dræbt af kemiske våben.

Hvis afvæbningen lykkes vil alle den oprindelige konflikts dimensioner dog stå tilbage. Og de kan kun finde en løsning, når krigens paradigme erstattes af konflikthåndteringsens. Derfor er der grund til at være

pessimist her og nu – men måske lidt optimistisk på længere sigt. ■

Jan Øberg (f. 1951) er freds- og fremtidsforsker, ph.d. i sociologi. Tidl. leder af Lund University Peace Research Institute (LUPRI) og tidligere generalsekretær for Den Danske Fredsfond i København. I 1986 medstifter af TFF, Den Transnationale Stiftelse for Freds- og Fremtidsforskning (TFF), i Lund i Sverige, som han er leder af. Blandt hans bøger (på dansk): "Energi til et bedre samfund" (Chr. Ejlers, 1976), "Myter om vor sikkerhed" (Mellempøkkeligt Samvirke, 1981) og "Forudsigelig Fiasko. Om Irak-konflikten og Danmark som besættelsesmagt" (Tiderne Skifter, 2004).

Essay: Debatten om Syrien bør føre til et opgør med USA

13.09.2013

Siden den kolde krig har Danmark bevæget sig fra at være FN's mæglende småstat til USA's tro væbner. Med konflikten i Syrien og Vestens udtalte krigstræthed bliver spørgsmålet om Danmarks forhold til USA igen relevant. Konflikten bør lede til et opgør med idéen om et helt særligt forhold til USA. En ny verdensorden kalder på en ny doktrin.

ESSAY af Hasse Holmberg

Det sidste stykke tid har debatten om konflikten i Syrien gået højt. Men hvad diskuterer vi egentlig? Argumentationen fra politisk hold – både for og imod et militært indgreb – har i bedste fald været overordnet og i værste fald mangelfuld. Men det er måske ikke så mærkeligt. Planlægningen af et indgreb og ansvaret for handling vil under alle omstændigheder ikke hvile på Danmark, og på den baggrund giver det fin mening, at den danske debat har haft en mere overordnet karakter. For bag den ligger den egentlige diskussion: diskussionen om Danmarks særlige alliance med USA.

Hele forløbet igennem har Danmark placeret sig klos op ad USA, og ved hver ny udvikling fra Washington har regeringen kunnet erklære sig enig. Nu trækker Obama i land i lyset af en mulig diplomatisk løsning, og den danske regering følger trop. Ender sporet blindt, og vender amerikanerne tilbage til planlægningen af en militær løsning, vil danske regeringspolitikere igen skulle

tilpasse efterhånden slidte argumenter.

Det er oplagt, at Danmarks opgave ikke består i egenrådigt at beslutte, hvad der bør gøres ved Assad, men rettere at placere sig i forhold til de involverede aktører. Står vi bag USA, FN, et sted midt imellem eller i en helt fjerde position? Og i hvilket geled? De spørgsmål er mere relevante for et land som Danmark, der ligger i slipstrømmen på konflikten. Det reelle niveau af konflikt mellem Danmark og Assad er allerhøjst af indirekte karakter i kraft af Assads forbrydelser imod konventioner, hvis indhold vi principielt står på mål for. Den situation kan ses i modsætning til USA, der i kraft af sin position som det internationale systems stærkeste aktør forventes at løfte et ansvar.

Danmark har altså – i modsætning til eksempelvis USA – en ganske komfortabel grad af handlefrihed. Mulighederne udgør en hel palet af udenrigspolitiske nuancer, og for nemheds skyld har de danske politikere og medier gjort os den tjeneste at koge det ned til en principiel diskussion om deltagelse eller ej. I hvert fald indtil de seneste dages diplomatisk opblomstring. Men hvordan kan vi overhovedet diskutere det spørgsmål, når vi endnu ikke kender hverken koalitionsens eller deltagelsens omfang og karakter?

Det kan vi, fordi det ikke er op til os at planlægge et eventuelt indgreb. Vi behøver strengt taget ikke at kende alle detaljer. Danmarks arbejde i de her dage består i at placere sig selv i forhold til de involverede parter, og her ved vi godt, hvad vi egentlig diskuterer: USA. Derfor byder danske regeringspolitikere også muligheden for en amerikansk ledet *diplomatisk* løsning velkommen med kyshånd. Vi er ikke nødvendigvis for et militært indgreb. Vi er for USA. Den politiske diskussion af Danmarks svar til konflikten i Syrien er således i bund og grund en diskussion af Danmarks forhold til USA. Så lad os blive ved det spørgsmål og holde Assad ud af billedet for en stund.

Siden Nyrup er Danmarks støtte til USA i stigende grad blevet cementeret i den udenrigspolitiske diskurs og strategi. Fogh gjorde op med Danmarks internationale rolle som mæglende småstat og tog forholdet til USA til nye højder. Center for Koldkrigsforskning blev oprettet i 2007 under ledelse af Bent Jensen, og Danmarks fortid som afspændingssøgende og en mæglende forhandlingsvillig småstat blev konfronteret. Thornings regering har klart meldt ud fra start, at den udenrigspolitiske doktrin fra Fogh ligger fast, og regeringen forsøger således at bevare Danmarks stærke bilaterale forhold til USA.

Doktrinen går ganske kort ud på at placere sig komfortabelt under Washingtons indflydelsessfære – og dermed også Washingtons sikkerhed. Den placering i det internationale system er efterhånden blevet en selvfølge

og bunder grundlæggende i et ønske om at bytte handlefrihed for sikkerhed. Den form for koldkrigstankegang er dog helt malplaceret i et multipolært internationalt system og har kostet Danmark dyrt i både renomme og – ironisk nok – sikkerhed.

Det særdeles tætte forhold til USA rejser en række betydelig problemer: (1) problemet ved at føre blokpolitik i en multipolær verdensorden, (2) problemet ved at forestille sig USA's og Danmarks interesser som værende fælles, og (3) kompromitteringen af Danmarks renomme og troværdighed som uafhængig aktør i internationalt regi. Derudover bør selvfølgelig nævnes den stigende terrortrussel og generelle trussel mod Danmarks sikkerhed. Det er måske tid til at tage den velkendte doktrin op til genovervejelse.

Det er ingen hemmelighed, at vi i stingende grad bevæger os i retning af en mere multipolær verdensorden med konsolideringen af kendte stormagter som Kina og Rusland samt nye eksotisk klingende, regionale mellemstore aktører såsom Brasilien, Indien, Sydafrika, Tyrkiet, Indonesien, Sydkorea og Mexico på vej frem på den internationale scene. I et relativt fredeligt internationalt system med så mange vigtige aktører er det ikke klogt for Danmark at isolere sig ved fødderne af Washington.

Det bliver ofte ytret fra diverse politikere, at Danmark deler sine værdier og interesser med USA. Men værdier og interesser er absolut ikke det samme i international politik, og det er systemets natur, at to staters interesser, om end forenelige i et tredje led, nødvendigvis vil eksistere i strid med hinanden. USA kan med andre ord godt have gavn af et stærkt Danmark, men hvis USA har mere gavn af et svagt Rusland end et stærkt Danmark, kommer Danmarks afhængighed af russisk gas i anden række. Ganske simpelt. Og derfor ligger Klima- og Energiministeriet ikke i Washington.

Samtidig er det muligt at ane en stigende splittelse mellem USA's og Europas interesser mere generelt. USA's fremtidige fokus vil i høj grad bevæge sig fra Atlanterhavet til Stillehavet, og mange i Washington har en inklination i retning af mindre involvering i den muslimske verden. Europa, på den anden side, er mere afhængig af stabilitet i Afrika og Mellemøsten for slet ikke at tale om vigtigheden af et sundt forhold til Rusland. Det kan ses i franskmændenes hurtige reaktion i Mali og Libyen samt i fru Merkels tætte forbindelser til Moskva.

Derudover er der ingen af de europæiske økonomier, der har interesse i en stigende økonomisk konflikt med Kina – heller ikke Danmark. Kineserne er villige til at ignorere *interne* forhold i de lande, de gør forretning med eksempelvis i Afrika. Men det er åbenlyst, at de ikke ser entusiastisk på nationer, der modarbejder dem

internationalt. Hvis USA's forhold til Rusland forværres yderligere, vil det ligeledes være bedre for Danmark at placere sig på linje med eksempelvis Tyskland, der formår at have et glimrende arbejdsforhold med Kreml.

I en verden, hvor ikke kun USA tæller, er der ingen logisk grund for Danmark til fuldt ud at tilknytte sig en linje lagt ud af amerikanerne. Som mindre aktør har Danmark den fordel, at vi ikke for alvor er i naturlig konflikt med nogen. Vi har faktisk muligheden for at opbygge et særdeles fordelagtigt arbejdsforhold til stort set alle de større aktører – selv i den muslimske verden. Men den position kan kun opnås, hvis ikke verden ser os som en forlængelse af Washington. Eksempelvis vil det på nuværende tidspunkt være urealistisk at forestille sig Danmark som troværdig mægler i konflikten mellem Israel og Palæstina. Araberne vil forståeligt nok have svært ved at se os som uafhængige omkring forhandlingsbordet. Var vi mere uafhængige, ville vi også kunne bidrage til løsningen af konflikten i Syrien med andet end støtte til bomber og ufleksibel opbakning til blot én af mange involverede parter.

Diskussionen afhænger således også i høj grad af, hvad vi egentlig ønsker at opnå internationalt. For hvad så med den aktivistiske udenrigspolitik? Et efterhånden traditionelt argument fra de sidste regeringer lyder som følger: *Hvis Danmark skal kunne gøre sig gældende internationalt, bliver vi nødt til at hægte os på en af de helt store.* Her er USA jo suverænt det mest oplagte valg uden sammenligning. Men det afhænger naturligvis af, *hvordan* vi ønsker at gøre os gældende.

Militær magt er en vigtig brik i enhver nations udenrigs- og sikkerhedspolitik, og offensive krige og militære interventioner kan sagtens have sin plads. Derfor bør vi også værne om vores alliancesamarbejde i NATO og desuden arbejde i retning af at styrke det sikkerhedspolitiske samarbejde med vores europæiske partnere i EU. Men en intervention i Syrien er ikke gratis for vores forhold til Kina, Rusland eller for den sags skyld andre voksende magter såsom Brasilien, der også har en ambassade i København. Det betyder dog ikke, at Danmark aldrig kan gøre sig gældende uden at slå sig. Det betyder heller ikke, at vi intet kan gøre for den syriske civilbefolkning.

En aktiv udenrigspolitik er andet end militære interventioner alene. Danmark kan med fordel skrue op for den humanitære hjælp samt tilbyde asyl for syriske flygtninge. Derudover kan vi arbejde i retning af at gøre os gældende i FN-regi. Meget tyder på, at den seneste diplomatiske opbløden kan akkrediteres Sverige og Norge. Et soleklart eksempel på den rolle Danmark kunne spille internationalt. De sidste årtiers fastforankrede bånd til USA har gjort stor skade på Danmarks position som højt renommeret mægler i international sammenhæng. Den position kan vi genvinde

ved at lette på båndet til USA og således opnå muligheden for at føre en udenrigspolitik, der både er aktivistisk og selvstændig.

Hasse Holmberg (f. 1989) studerer historie ved Københavns Universitet med særligt fokus på moderne historie og international sikkerhedspolitik. Han har desuden studeret kommunikation ved CBS.

Steven Pifer: USA er selv skyld i Ruslands styrkede position i Syrien-konflikten

06.11.2013

”Den russiske indflydelse i Syrien-konflikten er betydeligt større, end den var for to måneder siden. Men havde USA valgt at udføre et luftangreb i Syrien for to måneder siden, ville det have efterladt Rusland impotent på sidelinjen.” Det siger Steven Pifer, der er direktør for tænketanken The Brookings Institutes initiativ om våbenkontrol. Han fastslår, at Ruslands magt generelt er faldet markant de sidste 20 år.

INTERVIEW af Sahra-Josephine Hjorth og Nadja Arøe Simonsen

RÆSON: Er magtbalancen i verden unipolar, bipolar eller multipolar?

Steven Pifer: Set ud fra et atommagtperspektiv er verden bipolar, men i en mere bred forstand er verdens magtbalance stadig mere multipolar. USA er stormagten, efterfulgt af Kina og EU på en delt andenplads.

RÆSON: Hvor meget magt har Rusland?

Steven Pifer: I form af atommagt er Rusland fortsat en supermagt, men i alle andre sammenhænge – med undtagelse af energi – er Ruslands indflydelse faldet markant de sidste 20 år. Rusland har en plads i FN's Sikkerhedsråd, hvilket giver landet mulighed for at bruge vetoretten og dermed hæmme FN's mulighed for at handle. Men Ruslands beføjelser er begrænsede og betydeligt mindre end den magt og det råderum, Sovjetunionen havde tilbage i den kolde krigs æra.

RÆSON: Nogle argumenterer for, at Ruslands magt på den internationale scene har ændret sig dramatisk det seneste år og synligt siden sommeren 2013. Hvorfor er du uenig?

Steven Pifer: Der er kun ét område, hvor Rusland er blevet mere indflydelsesrig: Syrien. Den situation har ændret sig dramatisk i de sidste otte uger. I slutningen af august 2013 havde præsident Obama igangsat en strategi, der sandsynligvis ville resultere i en række luftangreb mod Syrien. I dette scenarie var Ruslands evne til at beskytte sin klient, Assad, meget begrænset. Men nogle ukloge beslutninger blev truffet i USA, som førte til, at Obama stod med ryggen mod muren, og det begrænsede hans evne til at træffe kloge beslutninger.

RÆSON: Hvilke ukloge beslutninger?

Steven Pifer: Et eksempel på dette er, at præsident Obama sendte afstemningen om Syrien til Kongressen, og at han gjorde dette på trods af, at det var en afstemning, han ikke kunne vinde. Det begrænsede hans evne til at udøve magt efterfølgende.

RÆSON: Hvad betyder USA's manglede evne til at udøve magt i denne situation?

Steven Pifer: At USA og Rusland begyndte at samarbejde om Syrien, eksempelvis på G20-topmødet i St. Petersborg. Da det berømte spørgsmål blev stillet, omkring hvorvidt en overdragelse af kemiske våben ville medføre en indstilling af et angreb mod Assad, så russerne en mulighed for at sætte sig selv i centrum for den internationale diskussion om Syrien. Den russiske indflydelse i Syrien-konflikten er betydeligt større, end den var for to måneder siden. Men den øgede indflydelse må ikke misforstås. Den afspejler ikke en bredere russisk indflydelse andre steder i verden. Havde USA valgt at udføre et luftangreb i Syrien for to måneder siden, ville det have efterladt Rusland impotent på sidelinjen. Den øgede russiske magt skyldes en række afgørelser truffet her i USA og ikke en reel stigning i russisk magt.

Putins primære mål: At styrke Ruslands internationale indflydelse

RÆSON: Er Vladimir Putin ved at positionere Rusland som en seriøs kandidat til en multipolar international magtbalance?

Steven Pifer: Ja, det er Putins primære mål, at Ruslands indflydelse på den internationale scene skal være større. Putin ønsker ikke en unipolar verden ledet af USA eller en bipolar verden ledet af USA og Kina. Putin er på udkig efter en måde at opbygge en multipolar verdensorden på. Men i fremtiden vil magt i stigende grad måles i økonomiske termer, og magt vil i højere grad være baseret på højteknologiske industrier. Rusland har ikke en chance for at være med her, da det er vanskelige områder at konkurrere inden for. Omkring 70 pct. af den russiske eksport vil fortsat være olie, gas og andre naturressourcer. Det er ikke et eksportmønster, der kendetegner et magtfuldt eller større industrielt land.

RÆSON: Hvorfor ser Putin stadig USA som Ruslands primære konkurrent i forhold til magtbalancen, når der er andre kandidater i spil om magten, f.eks. Kina og EU?

Steven Pifer: Det er et mysterium for mange

amerikanere. Hvis jeg sad i Moskva og skulle vurdere, hvor truslen kommer fra, ville jeg være bekymret over landene mod syd – ustabilitet i steder som Centralasien, og sidst men ikke mindst hvordan et eventuelt "spillover" ved en forværring af situationen i Afghanistan vil påvirke Rusland. Herefter ville jeg bekymre mig om Kina. Jeg ville også bedømme truslen mod Rusland ud fra sikkerhedsniveauet ved grænserne. Her er det grænserne mellem Rusland og NATO-landene, som er de sikreste, og derfor ville jeg ikke gøre NATO til en fjende, ligesom der ikke er belæg for at gøre USA til en fjende i dag.

RÆSON: Hvorfor omtaler Rusland så USA og NATO som fjender i den nationale diskurs?

Steven Pifer: Af nationale årsager. Det er et af Putins svar på de hjemlige demonstrationer, som startede i slutningen af 2011. Den offentlige diskurs har fået en stærkere anti-amerikansk tone. Et eksempel på dette er, at Putin beskyldte tidligere udenrigsminister Hilary Clinton for at stå bag demonstrationerne. Putin har lavet en beregning, som viser, at visse dele af de russiske vælgere reagerer positivt på anti-amerikanisme. Der er altså stemmer i det. Og vi skal ikke glemme, at Rusland stadig er en stormagt i Putins hoved.

Putins fremstår som sejrsherre på grund af ukloge amerikanske beslutninger

RÆSON: Det er kommet frem, at pressemødet i London var aftalt spil, og at Rusland og USA havde aftalt at afblæse en militær operation, hvis Assad ville udlevere de kemiske våben. Hvorfor lod de som om, at det var en mulighed, som opstod spontant?

Steven Pifer: Der har været en del diskussioner i amerikansk-russiske kanaler de sidste år med hovedformålet at slippe af med de kemiske våben i Syrien. Men indtil pressemeddelelsen havde det været meget hypotetiske diskussioner. Jeg tror, at det overraskede mange mennesker, hvor hurtigt de teoretiske diskussioner blev til en realitet. Russerne handlede meget hurtigt, og inden for få timer havde de linet en aftale med Syrien op.

RÆSON: Er planen omkring de kemiske våben kun attraktiv for USA, fordi Obama indså, at Kongressen ikke ville stemme for en militær intervention?

Steven Pifer: Ja, fra et amerikansk perspektiv er aftalen attraktiv. Alt taget i betragtning er det et bedre scenarie end blot at straffe Assad ved at bombe ham.

RÆSON: Hvorfor er planen attraktiv for Putin?

Steven Pifer: Fordi den muliggjorde, at Putin kunne genindsætte Rusland som en central international spiller ved at flytte samtalen omkring Syriens fremtid tilbage til FN's Sikkerhedsråd. Dermed flyttede han samtalen tilbage til et sted, hvor Rusland har veto-magt.

RÆSON: Hvorfor tillod Obama, at Putin flyttede samtalen omkring Syrien tilbage til FN's Sikkerhedsråd? Det medfører jo, at Obama ser svag ud, og at Putin kommer ud af situationen som sejrsherre.

Steven Pifer: At Putin fremstår som sejrsherre er et resultat af ukloge amerikanske beslutninger og ikke gode eller strategiske beslutninger truffet af russerne. Det faktum, at præsident Obama samarbejder med Rusland om Syrien, handler mindre om Rusland og mere om, at Obama er i en blindgyde og ikke har en løsning på konflikten i Syrien.

RÆSON: Hvorfor sendte Obama beslutningen om en militær intervention til afstemning i Kongressen?

Steven Pifer: Det aner jeg ikke. Det er en beslutning Obama tog med råd fra blot nogle få mennesker. Hele hans nationale sikkerhedspersonale blev overrasket af beslutningen. Så vidt jeg kan se, har han ikke rådført sig med nogen fra Kongressen. Nogle skeptikere siger, at Obama virkelig ikke ønskede at bruge militærkraft mod Syrien, og at han derfor satte afstemningen frem for Kongressen, så de kunne stoppe ham. Jeg ved ikke, om det er sandt, men jeg forstår ikke, hvorfor han satte sig selv i denne position.

RÆSON: USA's udenrigsminister John Kerry takkede den russiske udenrigsminister Lavrov og Rusland for deres indsats i forhandlingerne, som afværgede behovet for militær indgriben i Syrien. Han sagde: "Russerne har gjort en reel indsats her. Vi lykønsker dem". Det er helt usædvanligt at høre den amerikanske udenrigsminister takke Rusland. Er det et tegn på, at det diplomatiske forhold mellem Rusland og USA er i forbedring?

Steven Pifer: Udenrigsminister Kerrys lykønskning giver ham noget at arbejde med. Jeg tror helt ærligt, at han var lige så overrasket over Obamas beslutning som alle andre. Den eneste vej fremad nu er at samarbejde med Rusland. Efter alt at dømme er der en temmelig god kemi og et godt samarbejde mellem Kerry og Lavrov, hvilket man ikke kunne sige om den russiske udenrigsministers forhold til hverken udenrigsminister Condoleezza Rice eller Hillary Clinton.

Samarbejdet om de kemiske våben skal skabe politisk fremdrift

RÆSON: Hvordan kan vi vide, om Assad i realiteten udleverer alle kemiske våben?

Steven Pifer: Det ved vi ikke.

RÆSON: Så det er en aftale baseret på tillid?

Steven Pifer: Nej, ikke helt. De amerikanske efterretningstjenester mener, at antallet af anmeldte kemiske våben i Syrien er tæt på det korrekte antal. Vi tror, at vi kommer til at få fat i størstedelen af de kemiske våben.

RÆSON: Er det ultimative mål at komme af med de kemiske våben i Syrien, eller er det blevet opsat som et succeskriterium, fordi brugen af kemiske våben får stor opmærksomhed fra de internationale medier og offentligheden?

Steven Pifer: USA vil fastholde sit fokus på de kemiske våben fremadrettet. Det er ikke nødvendigvis de kemiske våben i sig selv, som er vigtige, men om samarbejdet

omkring de kemiske våben kan medvirke til at skabe en politisk fremdrift hen imod at få en Genève II-konference og et bredere samarbejde i retning af en samlet politisk løsning.

RÆSON: Op til bekræftelsen af, at kemiske våben var blevet anvendt i Syrien, havde der været rygter om kemiske angreb omkring et år tilbage. Endvidere var der uenigheder om, hvilken side af konflikten der i virkeligheden benyttede kemiske våben. Har vi nået en endelig konklusion på, hvor mange gange kemiske våben er blevet brugt og af hvem?

Steven Pifer: Det er svært at få håndfaste beviser på, hvor mange gange der er brugt kemiske våben, og hvem der har brugt dem. Beviserne, den amerikanske efterretningstjeneste er i besiddelse af, som entydigt viser, at Assad-regimet stod bag angrebene med kemiske våben i slutning af august, blev beskrevet af udenrigsminister Kerry som meget stærke. Der er to grunde til, at jeg tror på den udmelding: 1) De amerikanske efterretningstjenester føler stadig, at de blev udstillet af den dårlige efterretning, som blev brugt i 2003 i forhold til Irak. Havde de oplysninger, de nu er i besiddelse af, været mindre end overbevisende, tror jeg, der var kommet lækager ud fra en "whistleblower". 2) Præsident Obama ønsker ikke at blive involveret militært i Syrien, så hvis oplysningerne havde været tvetydige, ville Obama have sagt netop dette, fordi så var der ikke belæg for en amerikansk involvering.

Sahra-Josephine Hjorth er medlem af RÆSONs chefredaktion, Ph.d.-stipendiat ved Institut for Kultur og Globale Studier ved Aalborg Universitet og direktør for Hjorth Media & Strategic Consulting. Hun har tidligere skrevet speciale omkring demokratisering i Rusland og været praktikant ved det danske generalkonsulat i Skt. Petersborg. Nadja Aarøe Simonsen er freelanceskribent og kandidatstuderende på cand.public.-uddannelsen ved Aarhus universitet og Journalisthøjskolen. Hun har en bachelor i politik og administration fra Aalborg Universitet.

I skuffelse over Obamas håndtering af Iran og Syrien: Saudi-Arabiens nye kurs

08.11.2013

Denne artikel kræver abonnement eller [køb af bogen "Mellemøstens Nye Verden"](#) PRAKTISK: RÆSONS abonnenter har automatisk adgang – køberne af "Mellemøstens Nye Verden" modtager indenfor 24 timer efter købet en pdf direkte pr. mail.

KOMMENTAR af Poyâ Pâkzâd

DEN 80-år gamle alliance mellem Saudi-Arabien og USA skal nok holde, men en ny uenighed mellem Riyadh og Washington præger flere af kriserne i Mellemøsten. De seneste måneder og uger har saudierne understreget ønsket om at gøre landet "uafhængigt" af USA – i skuffelse over Washingtons "uvirksomhed i Syrien" og "tilnærmelser til Iran". Saudierne har udpeget flere steder, hvor de mener at USA har vendt dem ryggen. Herunder Bahrain, hvor Saudi-Arabien for to år siden intervererede for at nedkæmpe demonstrationer mod enevældet – og i den israelsk-palæstinensiske konflikt, hvor saudierne i flere år har presset på for en tostatsløsning.

Saudi-Arabien har opgivet samarbejdet med den amerikanske efterretningstjeneste CIA i Syrien, og har fornylig indgået en milliardkontrakt med Frankrig om modernisering af landets flåde. I nyhedsbureauet Reuters beskriver den saudiske efterretningschef de tiltag som et "markant kursskifte". Den tidligere royale rådgiver og insider Nawaf Obaid skriver i tidsskriftet al-Monitor, at saudierne pønser på et doktrinært skift i retning af en mere "aktivistisk udenrigspolitik". Men skeptikere, som RÆSON har talt med, mener at Riyadhs ambitioner er urealistiske. Washingtons stadigt dybe økonomiske og sikkerhedspolitiske interesser i Mellemøsten bremser saudiske ambitioner om helt at afkoble sig den amerikanske orden i regionen. Interessekonflikten fik mediernes opmærksomhed, da Saudi-Arabien takkede nej til et sæde i FN Sikkerhedsråd på trods af forventninger om, at Riyadh ville benytte muligheden til at påvirke internationale beslutninger om bl.a. Iran, Syrien og Israel. Specifikt begrundede det saudiske udenrigsministerium sin afvisning med Sikkerhedsrådets manglende evne til at 1) bringe konflikten mellem Israel og palæstinenserne til ophør, 2) gribe ind over for det syriske regimes blodsudgydelser og 3) til at etablere en atomvåbenfri

zone i Mellemøsten. På sin vis tog Saudi-Arabiens afvisning udgangspunkt i netop de sager, som man ville have forventet, at Riyadh ville bringe for Rådet på sine egne præmisser. Afvisningen hænger unægteligt sammen med Riyadhs uoverensstemmelser med Washington, som for øjeblikket handler både om Syrien og om udsigten til et atomforlig med kongedømmets ærkefjende, Iran.

De syriske rebellers nye hoveddonor

I maj 2013 overtog Saudi-Arabien det "syriske dossier" fra Qatar i forsøgene på at hjælpe den syriske opposition og oprøret til sejr. Men det var giftgasangrebet i Ghouta 21. august og særligt aflysningen af det amerikansk strafangreb kort herefter, som fremprovokerede det styrkede saudiske engagement. Tilbage i maj handlede det nye saudiske engagement om at forbedre repræsentativiteten af den politiske opposition i Syrien ved at udvide koalitionen medlemskreds. Grunden var ikke mindst Saudi-Arabiens historisk dårlige forhold til det Muslimske Broderskab, som fortsat dominerer den syriske oppositionskoalition. Sikkerhedspolitisk er saudierne reelt bekymret for væksten af al-Qaeda i Syrien, som man frygter vil rette deres skyts imod kongedømmet så snart lejligheden byder sig. Derfor er Riyadh gået i gang med at etablere en "national hær" i Syrien og har bl.a. medvirket til at samle alternative salafistisk-ledede alliancer, såsom "Army of Islam" (Jaish al-Islam).

I modsætning til USA og Europa har saudierne ikke nogen problemer med at støtte islamisterne på slagmarken i Syrien. Landet anser sin egen støtte til disse grupper som en "modgift til ekstremisterne" (læs: Jabhat al-Nusra og ISIS). Kongedømmets forsøg på at samle oprørsgrupperne følger i fodsporene på USA og Qatars mange lignende forsøg de sidste to år, men adskiller sig navnlig ved, at Riyadh satser på salafisterne – som rent faktisk hører blandt de største og mest effektive grupperinger. Det går dog ikke så godt for Saudi-Arabien med forsøget på at samle både den politiske opposition og det fragmenterede oprør. Syrien-ekspert Yezid Sayigh har lavet en vigtig, overvejende pessimistisk analyse for Carnegie Middle East Center. Der er slet ikke tale om en "samling" af oprørsgrupperne, skriver han, snarere er det en "omgruppering" af rækkerne for at imødekomme den nye saudiske finansiering. Oprørsgruppernes flydende omstillingsparathed "afslører en konkurrence [mellem rebellerne] [...] som varsler en endnu større politisk polarisering og opsplitting" i fremtiden.

Men flere af de islamistiske grupper, herunder den største, Ahrar ash-Sham, har allerede meldt sig ud af den nye saudisk-støttede alliance og dannet deres egne separate brigader. Imens har lederen af alliancen, salafisten Zahran Alloush, som selv befinder sig i Saudi-Arabien, fordømt den politiske opposition og oppositionens militærråd (Syrian Military Council).

Militærrådet blev i sin tid dannet for at ensrette tilstrømningen af udenlandske midler til oprørsgrupperne. Saudi-Arabiens politik i Syrien har også haft en negativ påvirkning på den hidtil udskudte syriske fredskonference i Geneve, og står som sådan i direkte modstrid med Washingtons officielle linje om at opnå en ”politisk løsning” til konflikten via en regional forhandling og et møde mellem parterne. Uenighederne mellem Riyadh og Washington over Syrien udspringer af det amerikanske linjeskift, som indtrådte efter Obamas aftale med Rusland om at afvæbne Assad-styrets kemiske arsenaler. Så sent som i marts 2013 lød officielle amerikanske linje ifølge udenrigsminister John Kerry’s udsagn på et pressemøde at ”Assad must go”. Men i oktober lød svaret – igen ifølge Kerry – noget anderledes: ”with respect to Assad himself and his continuance [...] that’s for the parties to negotiate. That’s not for us to predetermine”. Denne policy-ændring er ikke forbigået Saudi-Arabiens opmærksomhed. Og i kongedømmet betragtes det som noget nær forrædderi. Indtil videre har Washington håndteret striden ved at nedtone uenighederne i offentligheden og fremlægge forsikringer om et stålsat partnerskab.

Ulemperne ved et amerikansk forlig med Iran

Saudi-Arabien har på linje med Israel gode grunde til at frygte et atombevæbnet Iran, og har længe lavet lobbyarbejde i Washington for en kompromisløs linje over for den Islamiske Republik. I 2010 kom det frem via WikiLeaks i 2010, at saudiske Kong Abdullah i 2008 gentagne gange havde tippet amerikanerne om at ”skære hovedet af slangen” i Teheran.

Skønt frygten i Riyadh er reel er truslen stærkt overdrevet. Iran er ikke i nærheden af at eje et atomvåben, og der er heller ikke udsigt til at Washington og Teheran vil normalisere forholdet til hinanden i nær fremtid. Men Saudi-Arabien vil ikke risikere det.

Trods den religiøse indramning af konflikten mellem Saudi-Arabien og Iran, så bunder konflikten så afgjort IKKE i en ”1300-år gammel” åndelig strid mellem sunni- og shiamuslimer – ej heller en verdensomspændende konkurrence om muslimske *hearts and minds*. Det er en halvt århundrede lang rivalisering mellem to af de største olierige stater i Mellemøsten om magt i den arabiske halvø og Levanten og kontrol over Hormuzstrædet, hvor 20% af den globale olieeksport passerer. Kontrollen med oliens passage og evnen til at kunne skrue op og ned for olieproduktionen er et politisk og økonomisk pressionsmiddel. Etniske, kulturelle, ideologiske og religiøse forskelle hjælper ikke på forholdet mellem de to lande, men konflikten nuværende fase og sekteriske betændelse er reelt en saudisk reaktion på Irans øgede indflydelse som fulgte regimeskiftet i Irak. De to lande, Iran og Saudi-Arabien, fører en regional stedfortræderkrig – en styrkeprøve – på den syriske slagmark. Men Saudi-Arabiens største frygt for et

potentielt atomforlig med Teheran handler mere om økonomi end om Syriens fremtid: Hvis sanktionerne mod Iran løftes, vil oliepriserne falde, og det kan påvirke saudisk olieeksport, som udgør 90% af kongedømmets indtægter. Fald i oliepriserne kan betyde drastiske fald i det saudiske betalingsbalanceoverskud. Ifølge en ny rapport fra ratingbureauet Fitch, kan ophævelsen af sanktioner mod Iran frigive op imod 800.000 iranske tønder olie om dagen til det internationale marked og sprøjte massiv likviditet tilbage i den iranske eksportsektor. Dette profittab vil Saudi-Arabien gerne undvære, og Riyadh har derfor en vægtig økonomisk interesse i at forhindre Irans genoptræden som markeds konkurrent i den olierige Golf.

Saudi-Arabien henvender sig til Pakistan

To nye historier peger på, at Saudi-Arabien søger Pakistans hjælp i både Syrien og Iran.

Riyahds sikkerhedspolitiske samarbejde med Islamabad går flere årtier tilbage. David Kenner skriver i tidsskriftet Foreign Policy, at saudierne har bedt om pakistansk assistance til træningen af Jaish al-Islam: ”Pakistan’s role is so far relatively small, though another source with knowledge of Saudi thinking said that a plan was currently being debated to give Pakistan responsibility for training two rebel brigades, or around 5,000 to 10,000 fighters”.

Men en kilde tæt på det saudiske kongedømme fortæller Kenner, at pakistanerne har ”hænderne fulde” og at de ikke vil kunne levere den service, som Saudi-Arabien håber på. Pakistan, som er nabo til Iran i øst, er militært spændt ud i kampen mod sin egne sekteriske problemer i nord, og er stadig bundet kraftigt op på krigen med Taliban. Med de mange sikkerhedspolitiske vanskeligheder, som Pakistan selv står med, for ikke at tænke på de logistiske udfordringer, ligger en pakistansk redning af den saudiske mission i Syrien ikke i kortene. For BBC skriver den diplomatiske korrespondent Mark Urban i en sensationel artikel – som siden er blevet kopieret i flere internationale medier og snart vil blive opdaget af de danske – at Saudi-Arabien kan anskaffe sig atomvåben ”på bestilling” fra Pakistan. Dette er ikke i sig selv en ny historie – faktisk er det en flere år gammel historie – men Urban mener gennem sine kilder at kunne fastslå, at saudierne nu har nemmere adgang til atombevæbnede pakistanske missilhoveder end man hidtil har troet. Urban spekulerer endvidere på, om Saudi-Arabiens støtte til Egyptens militærstyrer giver et signal til Islamabad om, at det saudiske styre er villigt til at tjene som erstatning for både Washingtons militære bistand og Verdensbankens lån – til gengæld for at få plads under en pakistansk atomparaply. Historien er tvivlsom og Pakistan har også afvist den. Den er baseret på gamle rygter og brygger videre på israelske efterretninger, som rekapitulerer velkendte påstande. Trods dette udkommer den på et belejligt tidspunkt for Riyadh – alt imens

Washington og Teheran forhandler i Genève. Prognosen om et faretruende atomkapløb mellem Saudi-Arabien og Iran vil efter alt at dømme fortsat stå højt på listen over talking points hos modstanderne af et konkret atomforlig mellem USA og Iran.

I en rapport fastslog Center For New American Foundation i januar dog at det er usandsynligt at Saudi-Arabien – i tilfælde af at Iran skulle få det – selv vil erhverve sig atomvåben fra Pakistan: *”Despite longstanding rumors suggesting the existence of a clandestine Saudi-Pakistani nuclear deal, there are profound security and economic disincentives cutting against Riyadh’s motivation to seek a bomb from Islamabad – as well as considerable, though typically ignored, strategic and economic reasons for Pakistan to avoid an illicit transfer. Pakistan also faces significant, seldom-recognized imperatives to avoid diverting its strategic attention from India by providing a nuclear guarantee to the Kingdom. Furthermore, even if Islamabad proved willing to extend its nuclear umbrella, a potential U.S. nuclear guarantee would likely “out compete” a Pakistani alternative”*.

Forholdet overlever

Men det mere end 80 år gamle partnerskab mellem USA og Saudi-Arabien har oplevet hårdere tider op igennem historien såsom olieembargoen i 70erne, krisen i forholdet efter terrorangrebet d. 11. september 2001 og den anden Golfkrig. Forholdet vil efter alt at dømme også overleve dette seneste kapitel i de to landes mange uenigheder. Saudi-Arabien vil fortsat være afhængig af amerikansk beskyttelse og drage fordel af den massive militære amerikanske tilstedeværelse i den Persiske Bugt. Jeg interviewede for lidt over en uge siden Saudi-Arabien-ekspert Toby Craig Jones for RÆSONs søstersite The Question Today. Jones afviser helt at de saudiske signaler vidner om så drastiske ændringer, som landets efterretningsschef fortæller medierne: *”My view is that the Saudis are throwing a little bit of a public tantrum but nothing serious or substantive will come from this”*. Amerikanerne spiller en vigtig rolle i saudisk sikkerhedspolitik og er ifølge Jones *”deeply integrated and connected to security networks across the region”*, som også kommer andre amerikanske allierede såsom Kuwait, Bahrain og emiraterne til gode. *”It is unlikely that the Saudis could neatly extract themselves from that [arrangement].”*

Der er også en anden dynamik i forholdet mellem Saudi-Arabien og USA, som gør begge parter gensidigt afhængige af hinanden. Den saudiske geninvestering af amerikanske olieudgifter i den amerikanske våbenindustri er med til at dække underskuddet i den amerikanske betalingsbalance: *”In the second half, or the latter third, of the 20th century, and especially in the 21st century, energy has become deeply connected to global military systems. The U.S. signed a 70bn dollar weapons*

deal with Saudi Arabia in order to repatriate a return of U.S. global oil expenditure. There are few other places on the planet that are willing or able to reinject that kind of money back into the U.S. economy” (Toby Craig Jones, The Question Today). Ifølge Jones har USA støttet saudiske interesser i Yemen, Bahrain og senest i Egypten i langt højere grad, end saudierne giver USA kredit for. I værste fald mener han, at USA er villige til at leve med et skuffet Saudi-Arabien, hvis det betyder, at man kan opnå en modus vivendi i atomstriden med Iran: *”It is not in Saudi Arabia’s interests however to act petulantly in the long term. The Saudis have no real political leverage [...] I think the U.S. believes, probably, that the current Saudi tantrum will pass”*. Det er meget muligt, at Saudi-Arabien råber konflikten med USA op af politiske grunde, og at landet har optrappet sin involvering i Syrien på det seneste for netop at maksimere sin relative magt op til en international fredskonference om Syrien i Genève, hvor Iran også er blevet inviteret. Men det kan ikke afvises helt, at Saudi-Arabien vil gøre alvor af sine ord. I november måned afholder den Arabiske Liga et krisemøde om Syrien, i hvilken den saudiske dagsorden formentlig bliver udfoldet. En opdatering følger!

Poyâ Pâkzâd (f. 1984) er RÆSONs Mellemøstredaktør, freelanceskribent og medlem af RIKO (Rådet for International Konfliktløsning). Han beskæftiger sig i dag primært med konfliktstoffet i Mellemøsten, og skriver hyppigt om borgerkrigen i Syrien, atomstriden mellem Iran og USA, og stormagtspolitikken i Mellemøsten og Nordafrika. Han kan kontaktes på mail: pakzad@raeson.dk

Peter Viggo Jakobsen om Syrien: Derfor fører Geneve ikke til noget nu

06.02.2014

Denne artikel er fra RÆSON17 (årets første trykte nummer, som udkommer i marts) og kræver abonnement: [250 kr./året \(200 for studerende\)](#).

ANALYSE af Peter Viggo Jakobsen

”Diplomati uden våben er som musik uden instrumenter,” sagde Frederik den Store engang. Det er forklaringen på,

at Syrien-forhandlingerne i Geneve i øjeblikket handler om alt andet end fred. Op til forhandlingernes start i januar 2014 var det store spørgsmål om parterne overhovedet ville dukke op. Så ændrede fokus sig til, om parterne ville mødes i samme lokale, dernæst hvad de skulle tale om og i hvilken rækkefølge. Det hele handlede om procedure. For FN og de vestlige regeringer er det en stor succes, at parterne overhovedet mødes.

Værterne gentager utrætteligt, at der ikke er nogen ”militær løsning” på konflikten. Selvfølgelig ikke. Militær magtanvendelse løser ikke konflikter. Men militær magtanvendelse skaber forudsætning for politisk acceptable løsninger. Fred bliver først mulig, når forhandlingerne afspejler det militære styrkeforhold på slagmarken.

Ingen af parterne eller deres sponsorer er interesseret i blot ’fred’. I så fald ville der ikke være nogen krig. Krigen skyldes uenighed om, hvordan freden skal se ud. Ingen af siderne er tilfredse med den nuværende situation – eller pressede nok til at komme med indrømmelser, der kan tilfredsstille modparten. Derfor vil myrderierne fortsætte i overskuelig fremtid.

Den nuværende fase er domineret af to overvejelser for de implicerede parter. Det internationale samfund ønsker at vise, at man ”gør noget”. FN og de permanente medlemmer af Sikkerhedsrådet, som har det primære ansvar for at opretholde international fred og sikkerhed, kan ikke se passivt til, når millioner er på flugt og dødstallet har rundet 100.000, uden at miste legitimitet. Derfor er det vigtigt for dem at holde forhandlingerne i gang. Hvis forhandlingerne bryder sammen, vil vestmagterne komme under folkeligt pres for at standse myrderierne. Det er det sidste, de ønsker, fordi det ikke kan gøres effektivt uden at sætte soldater ind på landjorden. Kun på denne måde kan man sikre humanitær assistance og forhindre nye overgreb. Så længe der tales i Geneve, kan diskussionen om militær indgriben holdes i ave.

De syriske parter bruger til gengæld Geneve som et led i kampen om international opbakning. De spiller Sorteper for at kunne give modparten skylden for, at kampene fortsætter. Parterne vil acceptere udbringningen af humanitær nødhjælp i det omfang det ikke svækker deres position på slagmarken. Våbenhviler kan også komme på tale, hvis der er behov for nye våben og forsyninger eller at give soldaterne hvile. Men reelle forhandlinger om Syriens fremtid kommer vi ikke til at se foreløbig.

Fred kræver mere end et forhandlingsbord

Mange kommentatorer synger med på sangen fra FN og de vestlige regeringer: at det er en succes, at parterne overhovedet taler sammen i samme lokale – og at man kan skabe tillid ved først at tale om ”lette” ting som humanitær assistance og fangeudvekslinger for så at

bevæge sig videre til reelle fredsaftaler. Sådan hænger tingene desværre ikke sammen. Forskning fra lignende forhandlinger viser entydigt, at fred ikke bygger på tillid men interesser og troværdige sikkerhedsgarantier. Tillid kan bidrage til at få processen til at gå lettere, men tillid er ikke en nødvendig betingelse for fred: Nej, tillid er noget, der opstår senere i en forhandlingsproces, hvis parterne holder deres løfter. Et godt eksempel på dét, er aftalen om de kemiske våben fra september 2013 mellem det syriske regime og USA og Rusland. Den kom i stand, selvom parterne ikke stolede på hinanden. USA’s manglende tillid til Syrien resulterede i en aftale med klare delmål og tidsfrister, som gør det muligt at kontrollere om regimet lever op til dets forpligtelser. På tilsvarende vis gjorde russernes og syrernes manglende tillid til USA det nødvendigt at overdrage opgaven med at føre aftalen ud i livet til neutrale FN-inspektører, som USA ikke har kontrol over.

To faktorer gjorde aftalen mulig. Den første var de tre parters fælles interesse i at undgå et amerikansk luftangreb. Obama havde til sin overraskelse måtte sande, at der var minimal international og national opbakning til et sådant angreb. Samtidig frygtede russerne og det syriske regime, at et amerikansk angreb kunne svække regimet afgørende. Alle tre parter kunne derfor bruge aftalen om de kemiske våben til at komme ud af den kattepine, som Obamas trusler havde bragt dem i.

Lige så afgørende var det, at aftalen ikke ændrede situationen på slagmarken. Al-Assad-regimet gik med til at aflevere sine kemiske våben, fordi styret ikke var afhængig af dem for at bekæmpe de syriske oprørsgrupper. Hvis USA også havde bedt regimet om at udlevere sine fly, helikoptere, artilleripjecer og kampvogne, var aftalen ikke blevet til noget.

Aftalen om de kemiske våben kom altså i stand, fordi den afspejlede parternes interesser og situationen på slagmarken i Syrien. Det gør sig ikke gældende i øjeblikket. Kravet om al-Assads afgang og indsættelsen af en overgangsregering, som de vestlige lande anført af USA, Saudi-Arabien, Qatar og Tyrkiet stiller i Geneve på oprørernes vegne, er ude af trit med situationen på slagmarken. Oprørerne kan i øjeblikket ikke true regimets eksistens, og så længe det er tilfældet, vil regimet og dets primære sponsorer, Rusland og Iran, ikke acceptere så vidtgående krav. Oprørerne og deres sponsorer vil imidlertid ikke nøjes med mindre, og dét fastlåser situationen.

To veje til fred

Det vil kræve en ændring af styrkeforholdet på slagmarken at bryde dødvandet. I øjeblikket tror begge parter stadig, at de kan opnå en mere fordelagtig fred ved at kæmpe videre. Det momentum, som regimet opnåede med Hizbollahs indtræden i krigen i maj 2013, er forsvundet. Regimets bestræbelser på at genvinde

kontrollen med hele hovedstaden Damaskus og hovedvejen ud til det alawit-dominerede område ved Middelhavskysten har ikke båret frugt. Men oprørerne er imidlertid stadig langt fra stærke nok til at kunne besejre regimet uden hjælp udefra. Situationen kan derfor bedst karakteriseres som fastlåst. Det skaber to veje til fred.

Enten kan det internationale samfund udmatte parterne ved at gøre det umuligt for nogen af dem at vinde. Når parterne så bliver trætte af at slås, kan eksterne mæglere hjælpe dem med at forhandle en holdbar fred på plads. Erfaringsmæssigt tager det lang tid for parterne i en borgerkrig (og deres sponsorer) at køre trætte. De fortsætter i reglen med at kæmpe langt ud over det punkt, hvor det er rationelt at stoppe. Udmattelsesstrategien forudsætter, at de globale og regionale magter undlader at yde nogen form for støtte, der kan give nogen af de krigsførende parter en tro på, at de kan vinde. Den forudsætter også, at ingen af krigens parter kan finansiere en fortsat kamp ved at sælge værdifulde mineraler eller råstoffer. Denne tilgang bidrog til at afslutte en langvarig borgerkrig i Mozambique i 1992 – da støtten fra eksterne sponsorer forsvandt som følge af afslutningen på den Kolde Krig, løb de krigsførende parter tør for ressourcer, og så måtte de forhandle.

Den anden mulighed er at ”vælge en vinder” og hjælpe en af krigens parter til at vinde. Det gjorde USA i Bosnien efter flere års dødvande ved forhandlingsbordet. USA genopbyggede den kroatisk hær og tvang bosnierne og kroaterne i Bosnien til at samarbejde. En succesfuld kroatisk offensiv støttet af en bombekampagne fra NATO tvang de bosniske serbere til forhandlingsbordet, og resultatet blev fredsftalen i Dayton i 1995. Vesten valgte på tilsvarende vis en vinder i Kosovo (1999), Afghanistan (2001), Libyen (2011) og Mali (2013).

Vindermodellen forudsætter ligesom udmattelsesmodellen, at globale og regionale magter ikke modarbejder hinanden. Men den forudsætter også, at intervererende stormagter kan finde en part, som de ønsker at hjælpe til sejr.

Udsigt til fortsat krig

I Syrien kan ingen af de to modeller realiseres i overskuelig fremtid. Den fornødne enighed blandt de eksterne sponsorer er ikke til stede. Rusland, Iran og Hizbollah går stadig efter at bevare et venligtsindet regime i Damaskus. Det er ikke afgørende for dem om al-Assad bliver siddende eller om regimet har kontrol med hele Syrien. Men de vil ikke acceptere et vestligt-orienteret regime i landet, med mindre de bliver tvunget til det militært. Qatar, Saudi-Arabien og Tyrkiet vil omvendt ikke acceptere, at Assad beholder magten. Deres militære støtte til oprørerne vil fortsætte med uformindsket kraft i håbet om, at det kan tippe magtbalancen til deres fordel.

Det er problemet med at finde en acceptabel vinder, som har lammet de vestlige stormagters Syrien-politik. Fraværet af en samlet opposition som troværdigt vil love at indføre demokrati og respekt for menneskerettighederne, når al-Assad regimet er væltet, har afholdt USA og de øvrige vestlige stormagter fra at levere kampafgørende støtte til oprøret. Ingen vestlige stormagter ønsker at løbe risikoen for, at avancerede våben falder i de forkerte hænder, eller at vestligt støttede oprørere opretter et anti-vestligt styre og slagter deres modstandere og etniske mindretal efter al-Assad regimets fald.

Disse dilemmaer vil få de vestlige stormagter til at fortsætte med at fokusere på forhandlingerne i Geneve og på at forbedre de humanitære organisationers adgang til civilbefolkningen. Disse bestræbelser har imidlertid ingen nævneværdig indflydelse på krigens gang. Krigens videre forløb vil blive formet af det fortsatte oprustningskapløb mellem oprørerne og deres militære hovedsponsorer (Qatar og Saudi-Arabien) på den ene side og regimet og deres sponsorer (Rusland, Iran og Hizbollah) på den anden. Freden kommer, når en af siderne har held til at tippe den militære magtbalance på slagmarken, eller når udmattelsen indtræder. Ingen af delene kommer til at ske foreløbig.

Peter Viggo Jakobsen (f.1966), ph.d. i statskundskab, er lektor ved Institut for Strategi ved Forsvarsakademiet. Har tidligere været ansat på Københavns Universitet og Dansk Institut for Internationale Studier. Primære interesser er forsvars- og sikkerhedspolitik, civilt-militært samarbejde, samtænkning, brug af magt og tvangsdiplomati (coercive diplomacy), international krisestyring og konflikthåndtering. Flittigt anvendt rådgiver, foredragsholder og kommentator på det forsvars- og sikkerhedspolitiske område i såvel Danmark som udlandet.

Litteratur:

RK Betts, The Delusion of Impartial Intervention, *Foreign Affairs* 73:6 (1994): 20–33.
 PV Jakobsen, Coercive diplomacy, i A Collins (red) *Contemporary Security Studies* (Oxford: Oxford University Press, 2013): 239-255.

Syrien: “De sidder og griner i skægget i Damaskus over det her Geneve-show”

10.02.2014

”Dem, der sidder ved forhandlingsbordet i Geneve, er ikke dem, der har løsningen på konflikten. Det er ikke dem, der har styrken til at indgå en aftale” – Naser Khader

RUNDBORD af Martin Colerick og Niels Ejgil Trebbien
Dybbro

RÆSON: Hvad er der på spil i Geneve?

Naser Khader: Civile syreres liv. Næsten halvdelen af syrerne har forladt deres hjem, 130.000 begravede, 500.000 sårede og en kvart million tilbageholdte. Nogen hævder, at ca. 200.000 er forsvundet. Det bliver kun værre og værre for hver dag, der går. Det er det, som er på spil.

Sune Haugbølle: Det er et forsøg på at komme ud af dødvandet. Der er ikke noget, der tyder på, at regeringen er indstillet på, at indgå de kompromisser, som SNC [oppositionen, red.] egentlig beder om – og som er tanken bag Geneve I-dokumentet, der ligger til grund for Geneve II-konferencen. Derfor er det et skuespil, vi er vidner til. Det er snak, mens krigen bliver afgjort med militære midler. Og kampene fortsætter lige så voldsomt, hvis ikke voldsommere. Hvis der var et eller andet niveau af goodwill fra begge parter, så ville der være lavet en våbenhvile, inden forhandlingerne gik i gang. Det viser noget om, at det spor, som det internationale samfund har valgt at forfølge, nemlig en forhandlet løsning mellem lige parter, reelt er en umulighed. Det er det, man har forsøgt siden Kofi Annans mission og efterfølgende med Den Arabiske Ligas repræsentant. Det har ikke ført nogen vegne, og der er ikke tegn på, at det vil føre nogen vegne. Det betyder, at konflikten får lov til at fortsætte – selv med de krigsforbrydelser, der bliver begået. Geneve-forhandlingerne er absurd-teater.

Peter Seeberg: Der forsøges iværksat en dialog, som i bedste fald kan pege fremad. Men jeg er ikke optimist. Det er ikke det rigtige udtryk. Jeg hæfter mig ved, at 2013, 2014 og det meste af 2012 har været en ørkenvandring. I det perspektiv er det trods alt noget, at man er i gang med en form for dialog, men man skal være opmærksom på, at der er forskellige dagsordener på spil. Noget af det handler om at markere sig overfor andre aktører. Der er sideløbende en iransk og amerikansk dialog, som spiller en stor rolle. Jeg synes, at den er mere væsentlig. Som alle ved, har Iran støttet

Assad og Hizbollah – og det betyder, at Hizbollah nu kæmper i Syrien. Sideløbende har Iran sine egne problemer at slås med. Geneve I og II handler for landene også om at varetage deres egne udenrigspolitiske interesser. Det tror jeg, også til en vis grad gælder amerikanerne – der er grænser for, hvad man kan og vil gøre. Det er for problematisk og vanskeligt umiddelbart at engagere sig som tingene er nu i Syrien. Og det betyder, at USA's målsætning om at sikre sig vestlige aktørers opmærksomhed, er meget vigtig.

RÆSON: Hvad vil der ske før forhandlingerne genoptages?

Naser Khader: Det handler meget om det internationale samfunds dårlige samvittighed. De ved godt, at det ikke er forhandlinger, som dem vi oplevede i første runde, der kommer til at løse den syriske konflikt. Hvis ikke USA og Rusland sidder med ved bordet, kommer der ikke til at ske noget. John Kerry fra USA og Sergej Lavrov fra Rusland sad med den første dag, dernæst tog de hjem. Løsningen bliver ikke fundet på Geneve II, hvor parterne har mere travlt med at hidse hinanden op i medierne. Man må håbe, at Geneve II-konferencen er facaden, og at der sker en masse forhandlinger bagved.

Sune Haugbølle: De kan godt gå i tænkeboks, men Assad-regimet har ikke nogen grund til at ændre sin position. Det kan en meget kraftig opfordring fra regimets støtter, Rusland og Iran, være med til at ændre. Men spørgsmålet er, om de to lande har nogen interesse i at tvinge regimet til at indgå de kompromisser, det bliver bedt om. Det tror jeg ikke.

Peter Seeberg: Der vil ikke ske så meget. Det spil, der handlede om at få åbnet for en mulighed for en eller anden slags udenlandsk intervention, kom ingen vegne. Man kan forestille sig, at man på sigt kan få åbnet for en form for humanitære korridorer, som må sikres, og så har man alligevel en eller anden form for intervention. Jeg ved ikke, om det er realistisk, men det ser ud til at være noget af det, man tumler med.

RÆSON: FN-forhandler Lakhdar Brahimi udtaler, at der er elementer, der kan repræsentere en begyndelse, en grund at stå på. Er du enig?

Naser Khader: Han siger jo selv, at vi ikke er nået langt. Man er jo ikke engang blevet enige om nødhjælpen ind til byen Homs og en våbenhvile. Og der er mange byer, der er ligesom Homs. Dem, der sidder ved forhandlingsbordet i Geneve, er ikke dem, der har løsningen på konflikten. Det er ikke dem, der har styrken til at indgå en aftale.

Sune Haugbølle: Det er som udgangspunkt positivt, at de taler sammen. Fra starten ville jeg også have taget den positive hat på og sagt, at vi måske kunne nå frem til en våbenhvile, eller at humanitære organisationer kunne få større adgang til de områder, der er afskåret, og hvor der er sultkatastrofer. Hvis regiment skal imødekomme oppositionen, skal de begynde at acceptere, at oppositionen har en folkelig opbakning. Men der er ikke

noget i det, regimet siger og har sagt i Geneve II, der tyder på, at de er villige til at tage det skridt.

RÆSON: Er Geneve-forhandlingerne på forhånd dømt til fiasko?

Naser Khader: Ja. Assad bruger forhandlingerne til at vinde tid. Ligesom i forhold til destruktionen af kemiske våben – når de først er destrueret, er Assad bange for, at man vil begynde at diskutere de andre våben. Det handler for regimet om at vinde tid, for i deres selvopfattelse kan de godt afgøre det på slagmarken.

Sune Haugbølle: Ja, som det er gået indtil nu, så tyder alt på det. Det kan skabe et gennembrud, hvis regimet begynder at acceptere, at det er andet end repræsentanter for terrorister, de taler med. Regimet bør have den indsigt, at der er folkelig opbakning bag opstanden. Det er en indsigt, som burde være indlysende tre år inde i opstanden. Det ved den politiske opposition godt, så store dele af den er allerede væk. De accepterer ikke grundlaget for samtalerne. De ser det netop som et skuespil. Forhandlingerne fastholder, at regimet er legitimt. Det fastholder, at der er to parter, som er lige gode om det. Og det fastholder, at regimet kan flyttes. Al det, vi har set indtil videre, tyder på, at det kan regimet ikke.

Peter Seeberg: Nej, det tror jeg ikke. Selve det at man har til hensigt at mødes igen peger fremad.

RÆSON: Hvad er de langsigtede konsekvenser af Syrien-konflikten? Har den betydning for den fremtidige magtbalance i verden?

Naser Khader: Der sker ikke noget ved at mødes i Geneve. USA, England, Frankrig, Rusland og Iran skal finde en løsning i fællesskab. Alternativet er at lade parterne afgøre det på slagmarken, men der er ingen, der er stærke nok til at afgøre det dér. Derfor er der risiko for, at det kan fortsætte de næste 5-10 år. Det handler på kort sigt om at beskytte civilbefolkningen – og det kræver brug af militær. Dernæst skal der findes en politisk løsning. Rusland, Iran og USA kan komme frem til en løsning, der hedder, at Assad, hans bror og de femten andre topfolk skal væk. Oppositionen er nødt til at acceptere, at store dele af regimet fortsætter. Den del af regimet, der har mindst blod på hænderne, kan fortsætte i samarbejde med oppositionen, og så kan de i samarbejde bekæmpe islamisterne. Jeg tror, at det er bedst for Syrien, hvis man ikke kræver, at hele regimet fjernes, selv om det er et totalitært regime. Vi kan risikere at komme i den samme situation som Irak, hvor vi så et ustabil land.

Sune Haugbølle: For det første betyder det, at Syriens infrastruktur er sat 100 år tilbage. Når konflikten slutter, venter der et meget, meget langt genopbygningsarbejde. Ikke kun i forhold til infrastruktur, men også grundlaget for selve staten, dvs. at folk kan leve sammen. Men der er mange bolde i spil, så derfor kan man ikke entydigt sige, hvad konsekvenserne bliver. Konsekvenserne for det internationale system er, at det er en fallit på mange måder. Jeg mener ikke, at den kan reddes med de midler,

som man anvender i øjeblikket. Der skal en meget mere aktiv diplomatisk indsats til for at få tvunget og overtalt regimets støtter til at opgive deres entydige opbakning til det. Det er ikke kun USA, der har noget på spil her. Det har det internationale samfund også. At krigsforbrydelser finder sted uden påtale på Europas dørtærskel, er påfaldende og deprimerende.

Peter Seeberg: Jeg er faktisk ikke sikker på, om de store modsætninger internationalt anfægtes af Syrien. Men det pudsige er jo, at dialogen i Geneve II jo nærmest kommer til at hænge sammen med Iran-USA-spørgsmålet. Jeg tror ikke, at Syrien-konflikten i sin nuværende tragiske form har nogen konsekvenser i det større perspektiv. Større modsætninger internationalt har vi ikke konjunkturerne af i øjeblikket. Det er ikke dér, problemet ligger. Det ligger i Syrien og i den regionale kontekst.

RÆSON: Hvad skal der til for at løse konflikten?

Naser Khader: Det syriske regime kan kun forstå hård magt. Det kunne vi også se i forbindelse med de kemiske anlæg. Da det virkelig gik op for dem, at USA mente det, og da USAs udenrigsminister John Kerry holdt en krigstale, gav de sig. Det viser, hvilken stor fejl Obama begik ved at sætte den røde linje ved de kemiske våben uden at have en strategi for, hvad der skal gøres, hvis den blev overtrådt. Det er også forkert, når Obama siger, at der ikke kan blive tale om militær magt for at stoppe konflikten. Hvorfor skulle Assad så egentlig give sig? En af de store skurke er derfor Obama. Jeg mener, at USA som supermagt skal agere som den globale gærdvagt. En gærdvagt beskytter dem, der får tæsk – ikke dem, der bliver skubbet, men dem, der virkelig får tæsk. Den syriske civilbefolkning er dem, der i øjeblikket får tæsk. Obama er udenrigspolitisk inkompetent og mangler grundlæggende et engagement i internationale anliggender. Det er okay at tøve og reflektere, men på et tidspunkt skal man tage en beslutning. Manden kan ikke tage en beslutning. Man skal huske på, at FN i 2005 vedtog en resolution, The Responsibility to Protect (R2P), der skal beskytte verdens befolkninger. Den resolution siger, at når det kommer til beskyttelse af civilbefolkningen, går civilbefolkningens beskyttelse forud for landenes suverænit. Derfor er tiden kommet til en humanitær intervention. Jeg mener, at det internationale samfund skal gå ind og lave flyveforbudzoner og no-killings-zoner. Den syriske civilbefolkning har ikke nogen steder, hvor de kan være i sikkerhed. Det internationale samfund skal bombe Assad fra luften, og så skal Den Arabiske Liga sætte arabiske soldater ind på landjorden for at beskytte civilbefolkningen – for det er ikke lige så slemt at sætte arabiske soldater ind på landjorden som amerikanske.

Sune Haugbølle: Selv om vi taler om et militært stærkt regime, så er det på hælene, fordi landet er fuldstændig ødelagt. I Damaskus er der to timers elektricitet i døgnet lige nu. Derfor er de afhængige af iransk økonomisk støtte og til dels russisk militær. Jeg mener, at der er en diplomatisk åbning over for Iran lige nu, som burde

forfølges med alle midler. Jeg tror ikke, at man har udtømt den mulighed, hverken fra amerikansk eller europæisk – og derfor dansk side. Og jeg håber virkelig, at det er muligt at skabe våbenhvile på lokalt plan, og at de humanitære hjælpeorganisationer får adgang der, hvor det er mest nødvendigt. Men jeg kan ikke se, at der kommer den politiske løsning, som man havde håbet på. Hvis der grundlæggende ikke er nogen vilje til fra regimets side at erkende, at der er en folkelig opstand med en meget bred base, så er der ikke noget sted at mødes mellem de to parter. Men regimet holder kynisk fast i magten, og lever i forestillingen om, at det hele kan fortsætte, som det var før 2011. Samtidig tror de, at de kan vinde krigen militært. Det er de illusioner, som fører krigen videre. Så på trods af de forbehold jeg selv har overfor militær indgriben, kan vi jo se, at truslen om militær indgriben betød, at regimet overgav sine kemiske våben. Det var truslen om militær indgriben, som hjalp. Det er ligesom det sprog, som Assad og hans regime forstår. Jeg tror, at de sidder og griner i skægget i Damaskus over det her Geneve-show, som passer dem ret godt.

Herbert Pundik om Syrien: Man må sluge Assad og skylle godt efter

12.02.2014

”Snakken om de her farlige muslimske radikale, tror jeg, har til formål at skabe en midlertidig accept af Assad for at opnå en politisk løsning på konflikten i Syrien.”

Denne artikel er et uddrag af et større interview med Herbert Pundik fra RÆSON 17, som udkommer i marts. Artiklen kræver abonnement: [200 kr./året \(200 kr. for studerende\)](#).

INTERVIEW af Emma Elise Albæk Høj

RÆSON: Hvilke mulige scenarier ser du for udviklingen eller afviklingen af konflikten i Syrien?

Pundik: Den aktuelle konflikt i Syrien er næsten uoverskuelig. Der er så mange elementer i den konflikt nu, at det er svært at redde tingene ud. For det første er der den overordnede konflikt mellem Amerika og Rusland om politisk indflydelse i Golfen. Dernæst er der en konflikt i den syriske opposition – mellem den

politiske front, der sidder og forhandler i Geneve, og den militære front i Syrien, som forsøger at slås. Herudover er der en indbyrdes konflikt mellem sunnimuslimerne – Den Frie Syriske Hær på den ene side, og en helt masse andre sunnimuslimske militser, som handler ud fra helt forskellige dagsordener på den anden side. Nogle kæmper mod Assad, for eksempel den islamiske organisation al-Nusra. Andre samarbejder til tider med Assad, som for eksempel gruppen ISIS, som består af muslimske frivillige fra hele verden. Deres dagsorden er at vinde territorium og indføre Sharia-lovgivning. For at få råd til dette sælger de olie til Assad. Kurderne udgør endnu en part, som har deres egen dagsorden. Det seneste er, at de kristne nu laver deres egne militser.

RÆSON: Er der for mange forskellige interesser på spil til at konflikten kan løses diplomatisk?

Pundik: Jeg tror ikke, at der kommer noget ud af fredsforhandlingerne i Geneve, fordi det ikke er et spørgsmål om at finde kompromisser. Det er et spørgsmål om Assad eller ingen Assad. Jeg tror hverken, at russerne eller iranerne vil acceptere, at Assad forlader skuepladsen på nuværende tidspunkt. Jeg vil ikke udelukke, at han bliver ofret en skønne dag, men lige nu er der investeret for meget i Assad fra både iransk og russisk side til, at man vil gå med til at fjerne ham. I den overordnede magtkamp, der nu finder sted med Saudi Arabien, kan iranerne ikke acceptere, at deres allierede bliver fjernet eller ryddet af vejen. Iran er samtidig involveret i en mægtig intern magtkamp om forhandlingerne omkring deres atomvåben. Rouhani er udsat for en masse kritik, og han kan ikke tage et nederlag ved at ofre Assad nu. Det er hverken i USA's eller Irans interesse at fjerne Assad – derfor tror jeg ikke, at Assad bliver fjernet. Fra Irans side er prioriteten i dag at åbne op overfor Vesten. Ikke bare af økonomiske grunde men også af andre politiske grunde. Og Amerikas politik er at åbne op overfor Iran. De to ting er efter min mening de to stærkeste kræfter, der i dag bevæger Iran og Amerika. Det kan ske, at de en skønne dag siger, vi har opnået de politiske mål, der gør Assad 'disposable'. Der er ingen, der elsker Assad. Han er en forfærdelig krigsforbryder, men han kan bruges til visse formål, både fra amerikansk, iransk og russisk side. Han er i dag et redskab, som folk slås om at få fat i. Men den dag, de har bygget huset, så smider de redskabet ud på møddingen.

RÆSON: USA har jo stået stejlt på, at Assad ikke kunne indgå i en overgangsregering?

Pundik: Rapporterne fra Syrien bliver i højere og højere grad domineret af snakken om islamiske radikale og faren for, at de en skønne dag overtager styret i Damaskus. Jeg tror, at amerikanerne i dag er begyndt at indse, at af alle dårlige løsninger i Syrien, så er et samarbejde med alawitterne (shiamuslimsk sekt, der bakker op om Bashar al-Assad, red.) det mindste onde, og så må man altså sluge Assad og skylle godt efter. Han er nødvendig for at bekæmpe de radikale muslimer. Jeg

tror faktisk, at de radikale muslimer, bliver anvendt i et forsøg fra amerikansk side på at forklare det, som efter min mening vil blive åbenbart om nogle måneder, nemlig at man affinder sig med Assad. Han er krigsforbryder, men i hvert fald ikke radikal muslim. Er man kynisk, kan man sige, at de radikale muslimer, fra al-Nusra til al-Qaeda, spiller en rolle, men udsigterne til, at de skal overtage styret i Damaskus er zéro. Hvis nogle muslimer overtager styret i Damaskus, så er det de muslimske brødre, som har cirka halvdelen af befolkningen bag sig. Der foregår efter min mening et mediespil omkring de radikale muslimer. De er jo fantastiske set fra et mediesynspunkt, når de hugger hænderne af andre mennesker – det er news! Men de er ikke så farlige, som man i dag giver udtryk for. De er dybt splittede. I vores optik er radikale muslimer ét fedt, men de er splittede i hundredvis af grupper med hundredvis af dagsordener.

RÆSON: Hvad er din holdning til dette skifte fra amerikanernes side?

Pundik: Jeg har hele tiden ment, at det var forkert at anlægge en amerikansk politik i forhold til Syrien på det hoveddogme, nemlig det, at Assad må gå, for jeg har aldrig troet på, at det med de begrænsede midler, som amerikanerne ønskede at bruge, kunne lykkes. Jeg tror også, at man har undervurderet alawitternes eksistenskamp. At bekæmpe en gruppe, der tæller ca. 15% af den syriske befolkning, og som er klar over én ting, nemlig at hvis de taber, så er de færdige. Der ville være så mange ting, der skal afregnes fra sunnimuslimsk side – de er jo blevet forfærdeligt behandlet i de 40 år, hvor Assad-folkene har siddet ved magten – så det ville blive et blodbad. Og derfor tror jeg, de vil kæmpe til det sidste. Hvis amerikanerne ville sende 150.000 tropper ind, kunne de selvfølgelig vælte Assad, men det vil amerikanerne ikke, og europæerne vil slet ikke. Jeg har aldrig troet, at man med de begrænsede midler, som amerikanerne var parate til at investere, ville være i stand til at fjerne Assad. Derfor tror jeg, at amerikanerne langsomt er i færd med at erkende, at Assad er en nøgle til løsningen, om ikke andet en midlertidig nøgle til løsningen.

RÆSON: Løsningen, som du ser det, er altså en overgangsregering med Assad. Der er ikke andre løsninger?

Pundik: Jo, en anden løsning kunne være, at Syrien bliver delt op. Så man kan godt forestille sig den mulighed, at Syrien går op i sine bestanddele. At der sker en opløsning og en tredeling af Syrien – et sunnimuslimsk med de muslimske brødre, som har opbakning fra 60% af befolkningen, et kurdisk og et alawittisk. Syrien har aldrig været en nationalstat. Det er et artificielt kunstprodukt, hvor man har smækket nogle grænser i hovedet på 4-5 mindretal, som aldrig nogensinde ønskede at bo i samme land. Det, som Assad-familien prøvede at gennemtrumfe var en syrisk

nationalisme, som var overordnet alle andre interesser – religiøse, etniske og så videre. Og det mislykkedes totalt, det ser vi i dag.

Herbert Pundik (f. 1927) er tidligere chefredaktør på Politiken. Emma Elise Høj (f. 1989) studerer journalistik og historie på RUC. Hun har tidligere været praktikant på Debatten på DR2.

Rundbord om Syrien: Naser Khader: Min personlige vurdering er, at borgerkrigen vil fortsætte de næste 10-15 år

24.03.2014

Opdateret d. 25. marts kl. 10.20

Opmærksomheden omkring den syriske borgerkrig er dalet drastisk i takt med, at Vesten har rettet blikket mod uroen i Ukraine og Ruslands annektering af Krimhalvøen. RÆSON har interviewet en række eksperter om status på konflikten i Syrien og konsekvenserne af, at Vesten nu fokuserer skarpt på situationen i Ukraine.

INTERVIEW af Rie Sjørsløv Hansen

RÆSON: Hvilke konsekvenser har det for konflikten i Syrien, at Vesten har blikket rettet mod Ukraine?

Peter Seeberg: Det er en tragisk realitet, at konflikten i Syrien for en stund forsvinder ud af vores kollektive bevidsthed. Men det får ingen betydning for krigen, da denne allerede synes fastlåst og – massivt mediedækket eller ej – formentlig vil fortsætte en rum tid endnu. Krige af den beskaffenhed varer ofte længe.

Andreas Kamm: Jeg tror ikke, Vesten let glemmer krisen i Syrien, men den kritiske udvikling mellem Rusland på den ene side og USA/Europa på den anden side gør det jo ikke lettere at blive enige om at finde en fredsløsning for landet. Lægger man op til, at olie og gas

er centrale elementer i armlægningen mellem EU og Rusland og det forhold, at en energistrategi også har Iran som spiller – Iran, som er en central støtte til Assad – så ser det hele meget komplekst ud i forhold til en international enighed om at finde en fredsløsning på Syrien-konflikten. Så, Ukraine-konflikten må antages at gøre tingene endnu vanskeligere.

Naser Khader: Den officielle syriske reaktion fra Assad (og Iran i øvrigt) er, at Putin roses til skyerne – de mener, at han fremstår som en utrolig leder. Bag denne officielle begejstring gemmer der sig dog en syrisk nervøsitet for, at Putin på baggrund af den ukrainske konflikt vil miste sit fokus på Syrien og dermed også sin støtte til Assad. Syrerne frygter også, at USA vil gøre gengæld for Krim over for Putin ved at støtte de syriske oprørere. På denne måde vil det politiske fokus på Ukraine kunne falde til de syriske oprøreres fordel, hvis Putin bliver fedtet meget ind i Ukraine. USA har i øvrigt lukket syriske konsulater i USA, hvorved syriske diplomater, som er udpeget af Assads regime, bliver bedt om at forlade landet – det er blevet tolket som et angreb mod Putin i forbindelse med Ukraine-konflikten.

RÆSON: *Hvad er status på konflikten i Syrien og på den sideløbende humanitære krise?*

Peter Seeberg: Militært ser det ud til, at grupperinger omkring [oprørskoalitionen] Free Syrian Army (FSA) svækkes, mens regimets styrker tilsyneladende befinder sig i en status quo-situation. På det allerseneste har Bashar al-Assads styrker vundet frem lokalt, med erobringen af Krak de Chevalier som en spektakulær og symbolsk betydningsfuld sejr. Vinderen synes dog at være de islamistiske grupperinger, som samtidig efterlader et rodet billede af en kæmpende mangfoldighed, der snart kæmper mod Assads hære og militser (og ganske konsekvent også tager ansvaret for angrebet på den iranske ambassade i Beirut), snart udfører attentater mod FSA-ledere.

Desværre er den store taber den syriske befolkning, hvis eneste lyspunkt er foråret. Den humanitære krise antager katastrofale proportioner og et helt utilstrækkeligt hjælpearbejde har groteske vilkår at arbejde under. De libanesiske og jordanske lejre har for længst nået smertegrænsen og UNHCR melder om store vanskeligheder for de flygtninge, der ikke nyder lejrens trods alt nogenlunde fornuftige beskyttelse.

Andreas Kamm: Konflikten fortsætter uden at der ser ud til at være nogen afgørelse i sigte. Der er ikke nogen, der pt. er i stand til at vinde på slagmarken. De eksterne parter ser ud til hele tiden at afbalancere styrkeforholdet mellem de stridende kræfter, så status quo nogenlunde opretholdes. Der er en vis mindre fremgang for regimet, men slet ikke nok til at afgøre konflikten.

Den humanitære krise bliver derfor hele tiden dybere. Flygtningestrømmene fortsætter, nabolandene søger at kontrollere deres grænser og dermed antallet af flygtninge, som indrejser. Det eneste land, som ikke gør det – eller kan det – er Libanon, som fortsat står med langt det største antal flygtninge, nemlig op mod 1,5 millioner. Det er en alvorlig belastning for landet, som kun har godt 4 millioner indbyggere.

Der er derfor fortsat brug for massiv hjælp til nabolandene, men man skal huske, at det er inde i Syrien, de allerstørste problemer findes. Der raser konflikten og der er 6,5 millioner internt fordrevet og endnu 4 millioner har brug for humanitær hjælp.

Naser Khader: Borgerkrigen eskalerer. Det er en kamp, hvor alle er imod alle. Udover de store flygtningestrømme er 500.000 mennesker blevet såret, en stor del af Syriens yngste befolkning lever en dagligdag uden skolegang, og derudover har konflikten forvoldt en stor del af befolkningen traumer for livet. Set ud fra et politisk perspektiv er forhandlingerne gået i stå, mens konflikten intensiveres. Rusland med Putin i spidsen havde taget alle former for initiativ til at bringe Syrien på den politiske dagsorden, men eftersom Rusland – og Putin – den seneste tid har flyttet fokus mod Ukraine, er den politiske debat om Syrien sat i bero. Dog har FN-mægler Lakhdar Brahimi, for nylig besøgt Iran med intentionen om at påvirke Syriens præsident, Bashar al-Assad, til at finde en løsning.

Alt i alt eksisterer der på nuværende tidspunkt en politisk magtesløshed overfor uroen i Syrien. I mellemtiden gavner det ikke just den anspændte situation, at der er sket en militær opdeling af landet, hvor jihadistisk hersker i det nordlige Syrien, mens Assad i selskab med Hizbollah styrer midten samt den vestlige del af Syrien, og Sydsyrien er overtaget af den syriske hær. Disse tre grupperinger kæmper samtidig en udmattelseskrig mod hinanden.

RÆSON: *Hvad er din læsning af Israels angreb på Syrien onsdag? Kommer vi til at se en eskalering af konflikten imellem de to lande?*

Peter Seeberg: Den israelske gengældelse er ikke nogen overraskelse. Hvorvidt det handler om en israelsk ambassade i Europa eller det sydlige Libanon: Israel insisterer altid på markant at demonstrere, at Israels sikkerhed har første prioritet. Når det er sagt, er det trods alt en aktion af begrænset rækkevidde og det er sandsynligvis helt bevidst. Vejsidebomben i Golan var næppe et bestillingsarbejde fra regimet i Damaskus og de israelske jettflys bombninger er – trods ofrene – en forholdsvis moderat reaktion. Vi kommer næppe til at se en optrapning af den israelske involvering i den syriske borgerkrig. Israel og USA ønsker ikke at bidrage til en yderligere regionalisering af krigen.

Andreas Kamm: Det er vanskeligt at vurdere risikoen for at Israel involveres, men hvis Libanon destabiliseres på grund af det store flygtningetal, den skrøbelige politiske situation og Hizbollahs deltagelse i krigen på Assads side, så kunne Israel måske se sig nødsaget til at tage sine forholdsregler i forhold til den sydlige grænse mod Libanon.

Naser Khader: Det israelske angreb på syriske militærbaser skyldes formentlig et ønske om at gøre gengæld af efter vejsidebombe ved den syrisk-israelske grænse, der sårede flere israelske soldater. Jeg tvivler imidlertid på, at Syrien står bag vejsidebomben mod Israel, eftersom at Syrien ikke er interesseret i at føre en krig mod Israel, da Assad på nuværende tidspunkt har sit fokus andetsteds. Israel udfører et gengældelsesangreb mod Syrien, selvom pilen efter alt at dømme er rettet mod Hizbollah. Hizbollah kan i givet fald have haft to motiver til at anbringe denne bombe: Et ønske om at gengælde bomber i Hizbollahs område i Libanon, som Hizbollah beskylder Israel for – eller at Hizbollah forsøger at genvinde den popularitet, de havde i den arabiske verden tidligere – netop på baggrund af deres modstand mod Israel. Den mistede de, da de gik ind i den syriske borgerkrig på Assads side. Hizbollah har med denne vejsidebombe forsøgt at genvinde en del af denne forhenværende popularitet ved at udføre et angreb rettet mod Israel. Israel ønsker med deres angreb mod syriske militærstillinger at sende et signal til Damaskus om at holde Hizbollah i ørerne.

RÆSON: Hvornår kommer vi til at høre mere til Syrien igen? Hvilken udvikling skal vi se i Syrien såvel som udenfor landet?

Peter Seeberg: Det er min antagelse, at vi i flere år fremover vil høre om en fortsat krig i Syrien. Islamisternes fremvækst på bekostning af den øvrige opposition og – relativt – på bekostning af regimet er alt andet end en garanti for en snarlig udvikling hen mod ro og stabilitet. Snarere det modsatte. Konflikten vil formentlig eskalere og blive endnu mere kalejdoskopisk. De regionale og internationale aktører har næppe effektive midler til rådighed, der kan standse den igangværende konflikt. Og ingen er stærkt motiverede for indgriben. Stærkt forenklet sagt bidrager situationen i Ukraine og – også vigtigt at nævne – den forsigtige tilnærmelse mellem USA og Iran – formentlig til at den syriske tragedie får lov at gennemspille alle akter frem mod en indtil videre helt ukendt finale.

Andreas Kamm: Nøden er så stor, at vi med jævne mellemrum vil høre om de forfærdelige forhold, flygtningene lever under, og om de forskellige særlige lidelser, visse grupper må gennemgå. Når endnu en vinter kommer vil vi igen se pressens dækning af flygtninge, som har akut brug for vinter-assistance for at klare sig i

de kolde telte og de u-opvarmede boliger.

Hvis det ikke inden ret længe lykkes at få massiv hjælp gennem til de mange utilgængelige områder inde i Syrien, vil der også komme historier om de forfærdelige lidelser, mange tusinde mennesker gennemgår i det område. Så på den korte bane – de næste 1-1 ½ år – vil vi komme til at høre en del til konflikten – uanset Ukraine, Sydsudan, CAR og andre konflikter. På den lidt længere bane kunne man forestille sig, at konflikten går ind i en fase af lavere kampniveau, men stadig uden en afgørelse og uden en egentlig fred. Den situation kunne sagtens betyde at ”vi værner os til” den uløste konflikt, som vi har ”vænnet os til” så mange andre uløste konflikter – i Afghanistan, i Irak, i Libyen osv.

Naser Khader: Selvom medierne har rettet blikket væk fra Syrien, ses den samme konflikt, som nu har præget landet gennem 3 år. I takt med at konflikten i Ukraine på et givent tidspunkt formentlig vil blive nedtrappet – eller: hvis der opstår endnu en massakre eller anvendelse af kemiske våben i Syrien – vil medierne endnu en gang rette deres blik mod Syrien. Min personlige vurdering er, at den syriske borgerkrig desværre vil fortsætte de næste 10-15 år. Jeg håber selvfølgelig, at jeg tager fejl. På nuværende tidspunkt er der ikke nogen udsigt til, at der dannes en løsning – hverken militært eller politisk. Jeg har derimod en frygt for, at nabolandene (Libanon, Jordan og Irak) vil involvere sig yderligere, end de hidtil har gjort. Og dermed kan det blive en regional konflikt.

Peter Seeberg, lektor, ph.d., Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet

Andreas Kamm, Generalsekretær for Dansk Flygtningehjælp

Naser Khader, Mellemøstekspert, Senior Fellow, Hudson Institute, Washington, D.C.

Rie Sjørnslev Hansen er chefredaktør på RÆSON. Hun er BA i Kinastudier, sprogofficer i pashto og læser nu Business and Development Studies på CBS. Hun har studeret på Beijing Universitet, været udsendt til Afghanistan på ISAF 10 og været i praktik ved ambassaden i Washington DC i afdelingen for udviklingspolitik.

BAGGRUND: Stormagternes syriske styrkeprøve [Fra RÆSON18]

10.06.2014

Ruslands militære støtte er af enorm betydning for Assads krigsmaskine. USA tøver stadig med at bevæbne oprørerne.

Af Martin A. Husted

Den syriske borgerkrig går nu ind i sit tredje år, og udsigten til en politisk løsning synes, efter de minimale resultater i Genève, langt væk. I stedet søger borgerkrigens parter løsningen på slagmarken. Men her er sejren ikke inden for rækkevidde for nogen af dem. Ganske vist har foråret 2014 budt på militær fremgang for Bashar al-Assad. Støttet af Hizbollahstyrker, og forstærket af russiske våben, er regimet rykket frem: Man har indtaget en række strategiske områder omkring Damaskus og har øget presset på oprørsstyrkernes position i Homs og Aleppo. Observatører er enige om, at konflikten nu er indtrådt i en fase, hvor ingen af parterne er stærke nok til at gen-nemtvinge en militær løsning, men heller ikke svage nok til at tabe. Og det er i det perspektiv, man bør se Assads igangværende offensiv: Det er i bund og grund mere et begrænset forsøg på at udbygge regimets lokale magtposition end et egentligt greb efter den endelige militære sejr på slagmarken.

Vaklende USA

Debatten om international militær intervention startede ikke længe efter borgerkrigen i marts 2011. Men Rusland har stædigt brugt sin vektor i FN's Sikkerhedsråd og nedskudt Assad-kritiske resolutioner hele fem gange i perioden 2011-2014. For de vestlige stormagter med USA i spidsen har FN-systemet reelt beskyttet Assad og har dermed også udstillet Vestens manglende evne og vilje til endnu en gang at gå uden om systemet.

Da Assadregimet i sommeren 2013 brugte kemiske våben mod civile i Damaskus, syntes situationen at ændre sig. Billederne af de mange ofre skabte en kortvarig, men alvorlig krise for Assad, hvor en militærintervention nærmede sig. Krisen blev dog deeskaleret af Rusland, som skabte rammerne for en diplomatisk løsning. Her overgav Assad sine kemiske våben til destruktion under international kontrol, men undgik til gengæld vestlige luftbombardementer. Ruslands løsningsmodel blev accepteret internationalt, da vestlige toppolitikere i sidste

ende erkendte, at en begrænset militærintervention ikke ville løse borgerkrigens problemer. Men bl.a. den amerikanske senator John McCain rettede en stærk kritik mod Obama-administrationens svaghed over for Syrien: "Assad var i stand til at bruge kemiske våben før, og der var ikke noget modsvar, så hvorfor ikke gøre det igen? De [Assadregimet] anså det ikke som en rød linje, men som et grønt lys og handlede derefter." Præsident Obama forsvarede til gengæld sit ræsonnement til TV-stationen CBS: "Efter et årti med krig har USA sine begrænsninger." Han forklarede: "Jeg mener, at det er en forkert antagelse at tro, at vi har en position, hvor vi gennem et par udvalgte angreb kunne forebygge de lidelser, vi har set i Syrien."

Obamas forklaring sætter ord på Vestens store dilemma. Den eneste virkelige militærløsning er en årelang indsættelse af hundredtusindvis af landtropper. Det scenarie minder alt for meget om Afghanistan og Irak til at overhovedet at blive overvejet seriøst.

Med udelukkelsen af en militærintervention står Vesten tilbage med én mulighed: udmattelsesstrategien. Den indeholder en accept af, at Vesten ikke kan påvirke borgerkrigens udfald med egne kræfter, men må søge at maksimere påvirkningen gennem mere skjulte midler. Vesten kan påbegynde en egentlig systematisk bevæbning af oprørsstyrkerne og her udnytte de netværk, som Saudi-Arabien og Qatar allerede har opbygget. De to golfstater er dybt involveret i bevæbningen af bestemte oprørsgrupper, men det er sket på bekostning af oprørets samlede styrke. For Qatar og Saudi-Arabien er det nemlig ikke udelukkende et spørgsmål om, at oprøret vinder over Assad, men at bestemte, primært sunnimuslimske, grupper er dominerende i den efterfølgende politiske ordening af Syrien. Samme selektive tænkemåde kan være grundlaget for Vestens udmattelsesstrategi. Målet ville i så fald være at få oppositionen gjort mere militært slagkraftig og få styrket de moderate, og primært sekulære, oprørsgrupperinger.

Men her ligger en intern konflikt mellem Vestens – primært USA's – og Saudi-Arabiens og Qatars favoritter blandt oprørsgrupperne. De to golfstater har nemlig udviklet et praktisk, men potentielt farligt samarbejdsforhold i deres støtte til oprørsgrupper i Syrien, hvor saudierne støtter en række yderligtgående sunnigrupperinger, og Qatar forsyner ekstreme jihadfraktioner. Det har betydet fremvæksten af grupperinger i Syrien, som eksempelvis Jabhat al-Nusra, der ikke er under saudiernes kontrol, men som er udstyret med moderne våben fra Saudi-Arabien. I den situation må USA ifølge Simon Henderson fra Washington Institute For Near East Policy derfor først sikre sig, at de oprørsgrupper, som skal modtage flere våben og bedre træning, "kun har ambitioner om at slippe af med Bashar al-Assad snarere end at nære ambitioner om global jihad". Bevæbning af oprørsgrupper er dog ikke en ny,

oprøvet mulighed, og det er tvivlsomt, om det overhovedet vil ændre borgerkrigens rytme afgørende. Hvis det skal have en effekt, så er det, oprørsstyrkerne virkelig mangler, våben, som effektivt kan bekæmpe Assads kampvogne og luftstyrker – våbensystemer, som Vesten endnu ikke har leveret systematisk eller i væsentlige mængder. Som sagt er årsagen, at vestlige politikere ikke kan gennemskue den samlede syriske opposition. Her synes politikerne i Washington, Berlin, Paris og London at være lovligt undskyldt. Forvirringen om lederskabet i Den Frie Syriske Hær om motiverne for sekulære og islamiske oprørsgrupper og tilstedeværelsen af al-Qaeda-relaterede grupper som Al-Nusra-Fronten og det ekstremistiske ISIL (Islamic State of Iraq and the Levant) tvinger Vesten til at genoverveje sine muligheder. Her er frygten, at højteknologiske vestlige våbensystemer, eksempelvis lette jord til luft-missiler, vil blive vendt mod Vesten, hvis de falder i hænderne på de forkerte.

Fragmenteringen på oprørssiden er enorm, og indtil der sker en politisk samling, vil USA og andre vestlige efterretningstjenester have svært ved at finde troværdige støtter i kampen mod Assad. DR's mellemøstkorespondent Puk Damsgård fortæller hvordan: "Oprørsgrupper [...] har på det seneste måttet afgive hver ti krigere til at bekæmpe ISIL – i en periode, hvor de ellers er travlt optaget af at kæmpe mod regimet og Hizbollah". Helt absurd synes oprørets fragmentering at blive, når Damsgård beskriver, at Assadregimet køber olie og gas af ISIL, der så til gengæld slipper for bombetogter – samtidig med at "områder, hvor Den Frie Syriske Hær opholder sig, bliver angrebet på daglig basis".

Indtil nu har oprørets interne konflikter og forekomsten af islamiske grupper været blandt de primære årsager til Vestens uvilje mod at levere andet end lette våben. Men billedet kan være under forandring. I april har en moderat oprørsgruppe lagt nye videoer på YouTube, der viser dens krigere bevæbnet med amerikanske antitankmissiler, TOW. Kilder fortæller til Wall Street Journal, at det er udtryk for et forsigtigt samarbejde mellem amerikanske og saudiske efterretningstjenester, der i et pilotprojekt forsyner udvalgte moderate grupper med moderne antitank- og luftværnsvåben. Her understreges det, at projektets succes står og falder med, hvorvidt de få udvalgte grupper kan fastholde kontrollen over våbensystemerne. Hvis systemerne falder i hænderne på ekstremister blandt oprøret, understreges det dog, at man har udstyret våbnene med en ekstra sikring. Eksempelvis skulle TOW-missilerne være forsynet med sikkerhedskoder og kun være mulige at aktivere gennem brug af fingeraftryksscannere. Etableringen af sådanne sikkerhedsanordninger vidner om amerikanernes frygt for, at våbnene misbruges, og om den næsten overdrevne forsigtighed, der præger USA's rolle i Syrien. På den anden side peger udviklingen sandsynligvis på

Washingtons større villighed til at styrke oprørsstyrkerne militær og på en accept af den risici, der uundgåeligt følger med. Hvis syriske oprørsgrupper over sommeren i stigende grad vil få adgang til sådanne våbensystemer, vil det stærkt øge deres kampkraft. Det vil gøre det sværere for Assad at benytte sine pansrede enheder frit, specielt i bebyggede områder. Det vil kunne sænke hastigheden på regimets igangværende forårsoffensiv. Men selv så sofistikerede missiler vil ikke alene betyde en radikal forandring af den militære magtbalance. Det vil kun udjævne forholdet, således at Assad må være mere afventende end i dag.

Med udmattelsesstrategien vil Vesten afvente udviklingen på slagmarken. Forventningen er, at parterne over tid oplever stadig større militærudmattelse, som tvinger dem til forhandlingsbordet. Det er ikke helt utænkeligt. Assads styrker har siden borgerkrigens begyndelse lidt massive tab, måske 30-35.000. Hertil kommer, at Hizbollahmilitserne, regimets allierede, siden sin indtræden i krigen i 2012 også har oplevet stadig større tab. For Assad vil der komme et punkt, hvor smertegrænsen er nået. Den opstår, når de mindretalsgrupper, som Assad baserer sin magt på, primært alawitter og shiamuslimere, ikke længere kan bære tabene.

Faren ved udmattelsesstrategien er ikke blot, at den tager tid, men at den er uforudsigelig. Dertil kommer den humanitære pris. Den syriske civilbefolkning efterlades i en umulig situation, hvis Vesten fastholder sit ønske om at vente og se. Verdenssamfundet – og Vesten – vil have svært ved at forene sådan en strategi med sine egne idealer om menneskerettigheder. Borgerkrigens menneskelige omkostning er kun alt for tydelig. Konflikten menneskelige pris er i FN's for-sigtige bedømmelse på ca. 100.000 døde, og organisationen anslår samtidig, at ca. 3 mio. er flygtet til Syriens nabolande.

Dertil kommer frygten for, at Syrien står foran en politisk opsplittning – en mere permanent opdeling i de landområder, som p.t. kontrolleres af Assad og de enkelte oprørsgrupper. En udvikling, der vil igangsætte en uoverskuelig proces i Mellemøstens intrikate magtspil, hvor regionale magtcentre og nabostater som Tyrkiet, Iran, Irak, Qatar og Saudi-Arabien alle vil kæmpe for indflydelse. Her er Syrien allerede blevet en skueplads for en intens stedfortræderkrig mellem Saudi-Arabiens sunnidominerede monarki og Irans shiakontrollerede teokrati. Det komplicerer situationen for USA, og amerikanske embedsmænd forklarer til Washington Post, hvordan saudierne og iranerne "anser deres indflydelse i Mellemøsten som et nulsumsspil, og at situationen i Syrien blot er en ny scene, hvor de kan udkæmpe deres langvarige magtkamp". Her er det Riyadh, som i øjeblikket må se sin position under pres. På slagmarken i Syrien spiller Teherans massive støtte til Assad i form af

våbenforsyninger, brændstof og rådgivere en stor rolle i forklaringen på, at regimet formår at fastholde sin offensiv. Det sker på et tidspunkt, hvor det diplomatiske forhold mellem Vesten og Iran er under opblødning efter gennembrud i forhandlingerne om iranernes atomprogram. Saudiernes strategiske mareridt er ifølge Bruce Reidel fra Brookings Institution, at: ”iransk og shiamagt vil strække sig fra Libanon, over Syrien, Irak, Bahrain og selv Yemen”. Et shiadomineret Mellemøsten er totalt uacceptabelt for Riyadh, og saudierne forsøger at tilbagerulle processen med deres støtte til ekstreme jihadoprørsgrupperinger i Syrien. Det sker, vel vidende at grupperne ikke kun ønsker at bekæmpe Assad, men også nærer fremtidige ambitioner om at vælte det saudiske kongehus og bekæmpe USA’s position i Mellemøsten. Men i saudiernes optik og ud fra deres sekteriske læsning af Mellemøstens magtspil er de tvunget til sådanne satsninger.

Urokkelige Rusland

Moskva har fra begyndelsen støttet Assad. Ruslands støtte og involvering i borgerkrigen baserer sig på en spindelvævs-lignende konstruktion af storpolitiske interesser og økonomiske engagementer. I FN har Rusland fra konfliktens udbrud i 2011 stået fast på fastholdelsen af suverænitetetsprincippet og i særlig grad på ikkeintervention, som russerne anser som kernen i international lov. I Moskvas udlægning er suverænitetet et ukrænkeligt princip, hvor et lands regering har absolut ret til at udøve sin myndighed inden for sine nationale grænser. Det er et princip, Rusland gentagne gange har forsvaret med brug af sin veto i FN’s Sikkerhedsråd, og som har sat Moskva på diplomatisk kollisionskurs med Washington og EU. Det trumfer udiskriminerende brug af ”tøndebomber”, systematisk brug af tortur og henrettelser i regimets fængsler og selv giftgasangreb.

Stærke indicier pegede på, at Assads fjerde panserdivision anvendte nervegas i august 2013. Men Putin valgte en diplomatisk modoffensiv. Den var designet til at tage luften ud af Vestens tøvende tale om militærintervention. I et indlæg i New York Times spillede Putin på Vestens blivende usikkerhed over for borgerkrigens egentlige aktører og spurgte, om grundlaget for en intervention var opfyldt: ”Ingen tvivler på, at giftgas blev benyttet i Syrien. Men der er al grund til at tro, at det ikke blev benyttet af den syriske hær, men oppositionsstyrker for at fremprovokere en intervention af deres magtfulde udenlandske støtter, som derved ville komme på samme side som fundamentalister,” skrev Putin. Brevet indeholdt også en understregning af Putins forståelse af suverænitet og fremstiller Rusland som en ansvarlighedens stormagt, der arbejder for international stabilitet med centrum i FN: ”Vi beskytter ikke den syriske regering, men international lov. Vi må bruge FN’s Sikkerhedsråd og have tiltro til, at opretholdelse af lov og orden i nutidens komplekse og turbulente verden

er en af de få måder, hvorpå internationale forhold ikke glider ned i kaos.”

Ruslands involvering i Ukraine – og naturligvis i særdeleshed Krim – synes at undergrave Putins forsøg på at beskytte suverænitetetsprincippet for enhver pris. Men Putin vil behændigt frem-stille Ruslands adfærd i Ukraine som isoleret fra enhver tale om krænkelse af suverænitetetsprincippet. Et argument kan være, at Moskva (og store dele af Ukraines russisktalende befolkning) ikke anerkender regeringen i Kijev som legitim. Dermed bortfalder dens myndighed og krav på overholdelse af suverænitet. Men hvordan Putin end vil argumentere, fremstår Rusland i dag som en international spiller drevet grundlæggende af geopolitiske overvejelser – både i sit nærområde i Ukraine og i særdeleshed i Syrien.

Ruslands position i Mellemøsten er grundlæggende svag, og den intense støtte til As-sadregimet er et forsøg på at redde, hvad reddes kan. Historisk har russerne haft en alliance med Assad-regimet, og Rusland har siden 1971 opretholdt en flådehavn i havnebyen Tartus. Faciliteterne i Tartus er rent militært ikke af stor værdi for den russiske flåde, idet man ikke kan modtage større flådeskibe. Det er havnens symbolske og geoøkonomiske betydning, som gør den interessant. Symbolsk er Tartus i Moskvas selvforståelse som stormagt ensbetydende med russisk militærtilstedeværelse i Mellemøsten og i Middelhavet. Geoøkonomisk er den afgørende for den gensidige afhængighed mellem Rusland og Assad-regimet. Til Tartus ankommer de fleste russiske tunge våbenleverancer, og i fremtiden kan havnen udvikle sig til et nervecenter for russiske olie- og energivirksomheders jagt på ressourcer i Middelhavet. Det russiske firma Soyuzneftegas indgik i december 2013 en aftale til 90 mio. dollars med regimet om at søge olie i den syriske del af Middelhavet ud for Tartus. Moskva kan med tilfredshed konstatere, at Assad har nydt – omdet begrænset – militær fremgang i foråret 2014. Det skyldes i høj grad Ruslands fortsatte vilje til at levere konventionelle højteknologiske våben og udstyr. Reuters kan fra pålidelige kilder bekræfte, at tunge russiske transportfly af typen Antonov An-124 siden december 2013 gentagne gange har fløjet flere laster af ”pansrede køretøjer, overvågningsudstyr, radarer, udstyr til elektronisk krigsførelse og reservedele til helikoptere” til militærluftbaser under regimets kontrol. Der er ligeledes rapporter om overførelsen af russiskproducerede overvågningsdroner, som styrker regimets mulighed for at gennemføre præcisionsangreb. Men russiske transportfly alene kan umuligt levere den mængde af våben og udstyr, som Assads krigsførelse virkelige behøver. Den amerikanske sikkerhedspolitiske tænketank C4ADS belyser i en rapport fra 2013, hvordan massive russiske våbenleverancer føres med skib fra Sortehavet til de strategiske havnebyer Latakia og netop Tartus i Syrien.

Det er af kritisk nødvendighed for Assadregimets krigsmaskine, at russerne fortsætter denne systematiske støtte – først og fremmest fordi Assads overlegenhed på slagmarken er betinget af hans luftstyrker og landmilitærenheder. De er opbygget omkring sofistikerede russiske våbensystemer som kampfly af typen Su-22 og MiG-23, helikoptere af typen Mi-24, kampvogne som T-80 og T-72. Assad ved, at funktionsdygtigheden af sådanne systemer afhænger af mere end ammunition og brændstof. Grundlæggende handler det om reservedele og logistik, og her træder vigtigheden af russernes fortsatte støtte til Assad virkelig frem. Analytikeren Tom Wallace fra C4ADS betoner, at: ”Folks bevidsthed retter sig mest mod spørgsmålet om ammunition, men de undervurderer, hvilken utrolig logistisk byrde et moderne mekaniseret militær er: Kæder til kampvogne, helikopterrotorer, flybrændstof – stort set enhver komponent i ethvert stykke udstyr kan og vil bryde ned uden vedligeholdelse og udskiftning.”

Kendsgerningen er, at Moskvas støtte udgør en bærende søjle i Assads fortsatte evne til at føre krig. Hvis russerne stoppede våbenleverancerne, kunne de over få måneder lægge et ubærligt pres på Damaskus og i det mindste tvinge krigens blodige intensitet ned. Men Ruslands vilje til at fastholde sin støtte til Assadregimet synes urokkelig. Selv ikke giftgasangreb, hårdhændet undertrykkelse – som den dokumenteres af billeder af mishandlede lig fra Assads fængsler – eller regimets daglige brug af militærets fulde magtapparat har fremmedgjort Damaskus og Moskva. Det vidner om en ny hårdhed i Ruslands udenrigspolitiske linje, som har alvorlige implikationer for håbet om borgerkrigens snarlige politiske løsning. Med begivenhederne i Ukraine er forholdet mellem Vesten og Rusland på et nyt lavpunkt. Putin synes ikke at se nogen gode grunde til at søge en politisk løsning i Syrien. Også for Moskva er krigen blevet en udmattelseskrig.

Martin Ammitsbøll Husted (f. 1981) er cand.mag. i filosofi, historie og samfundsfag fra Aarhus Uni-versitet. Han er lektor på Århus Akademi.

Søren Friis Martin Lidegaard vil sende våben til Syriens oprørere. Her er de 3 spørgsmål, han mangler at besvare

24.05.2014

OPINION af Søren Friis m.fl.

DET LYDER BEFRIENDE, når udenrigsminister Martin Lidegaard (R) nu vil støtte, at Syriens moderate oprørere får adgang til våben udefra. Krigens menneskelige omkostninger overskrider langt vores fatteevne og intet tyder på et nederlag til Assad-regeringens styrker. Så hvorfor ikke hjælpe de kræfter i Syrien, som vi stoler mest på?

FØRST MÅ MAN BEMÆRKE, at det næppe er regeringens hensigt på egen hånd at yde nogen særlig indsats for at vende krigens udvikling i Syrien ved at sende danske våben til oprørerne. Indtil nu har Danmark fokuseret på at fragte våben (Assads kemiske af slagsen) ud af Syrien, ikke ind. Sigtet med udenrigsministerens udmelding, som kommer kort tid efter møder med amerikanske, britiske og tyrkiske kolleger, er mere indirekte: Danmark vil slet og ret slutte sig til de lande, som ønsker at ophæve EU's beslutning om ikke at bevæbne de syriske oprørere. Dermed tilslutter den danske regering sig de førnævnte tre lande og bidrager – måske vigtigst af alt – med et ”pænt ansigt” til våbenstøttens fortalere.

MEN UANSET DE HYPOTETISKE VÅBENS afsendere er mange vigtige spørgsmål stadig ubesvarede. F.eks. moralske og folkeretlige af slagsen. Her skal dog blot nævnes tre spørgsmål af mere strategisk karakter.

SPØRGSMÅL 1: HVEM ER DE TILTÆNKTE MODTAGERE AF VÅBNENE? Martin Lidegaards egen tvivl eller endda skepsis om svaret fremgår tydeligt. I et interview med Berlingske tirsdag undgår han at sætte navn på modtagerne og taler blot om ”de kræfter, vi tror på”. Da der i samme interview spørges til Syriens ”midlertidige regering” – der menes her eksilgruppen Syrian National Council, som udenrigsministeren i sidste uge mødtes med i Tyrkiet – er meldingen fra Lidegaard, at ”der er brug for et mere stabilt bagland og et klarere billede af, hvem [eksil-]regeringen repræsenterer.” Så langt, så uklart.

SPØRGSMÅL 2: HVORDAN VIL MAN SIKRE SIG, AT VÅBNENE HAVNER HOS DE TILSIGTEDE MODTAGERE OG BLIVER DER? En stærk frygt har indtil videre været, at forsendelser af avancerede våben kunne falde i de forkerte hænder og dermed bruges mod både de vestlige lande og Israel. Denne risiko – som i oprørets tidlige fase forekom noget søgt – er næppe blevet mindre men derimod større: Saudi-Arabien og Qatar vil sandsynligvis forsøge at matche ethvert træk, som også har til hensigt at knække de ”ikke-moderate” oprørere, som de to lande støtter.

SPØRGSMÅL 3: HVAD HÅBER MAN AT OPNÅ VED AT BEVÆBNE DE MODERATE ELLER ”DEMOKRATISKE” OPRØRERE? Ifølge Lidegaard kan en større ligevægt mellem krigens parter være med til at tvinge Assad til forhandlingsbordet. Men denne mulighed kræver en ophøjet rationel forståelse blandt parterne, hvori magt, prestigehensyn og ’path dependence’ pludselig ophører med at være faktorer. Hvis siderne bliver lige stærke, vil resultatet være en hårdknude, hvor de krigende parter i deres rationelle klarsyn vil afslutte kamphandlingerne og indlede politiske forhandlinger. Det kan ikke udelukkes fuldstændigt. Men det virker overvejende usandsynligt i mangel på andre incitamenter.

ET TÆNKELT MÅL med at støtte oprørerne med avancerede våben kunne også være at vende krigslykken fuldstændigt. Men dette scenario ser ingen – heller ikke Lidegaard – ud til at anse for sandsynligt.

SYMBOLIK OG SIGNALVÆRDI virker således til at være stærke hensyn i de hypotetiske våbenforsendelser: Oprørerne skal have dem, men (kan) ikke bruge dem offensivt til at vinde krigen. Derfor må man ydmygt spørge sig selv, med alle usikkerhedsmomenterne i baghovedet, om ikke andre muligheder er at foretrække. Flere kritikere af Lidegaards beslutning har betegnet våbenstøtten som ”too little, too late”. Nogle bringer igen ”no-fly zones” og ”humanitære korridorer” i spil som alternativer – begge dækbetegnelse for meget større og mere direkte militære indgreb. Men indtrykket må faktisk være, at idéen om at sende våben på trods af at være amerikansk-britisk ”old news” ikke bare er ”for lidt, for sent” men derimod er et redskab, som er alt for uklart i sit sigte, alt for usikkert i sit design og alt for sent at tage i brug.

HVAD ER SÅ ALTERNATIVET til magtanvendelse? Mange danske kommentatorer påpeger det som en selvfølge, at man ikke kan forhandle med en type som præsident Assad. Der er (før som nu) kun én måde at afprøve denne påstand: At gøre et grundigt og ærligt forsøg med alle dertil hørende redskaber. Det ville kræve, at alle konfliktens tre niveauer – det nationale, det regionale og stormagtsniveauet – blev inddraget i dens

løsning. Konkret burde de vestlige regeringer for længst have gjort den størst mulige indsats for at afsøge, hvad der skulle til for at få især Rusland og Iran til at trække deres støtte til Assad-regimet. Et sådant spor havde uden tvivl krævet indrømmelser både til Assads støtter i udlandet og i Syrien. Ubehageligt, men nødvendigt. Konflikter kan ikke løses ved kun at forhandle med ens venner og på ens egne præmisser.

DET DIPLOMATISKE SPOR blev desværre alvorligt svigtet allerede i sommeren 2012. Her blev den daværende FN-udsending Kofi Annans køreplan for syriske fredsforhandlinger i praksis begravet ved et møde i Paris blandt de lande, der kalder sig ’Syriens Venner’. På mødet fastholdt Hillary Clinton – modsat Annans plan – USA’s krav om Assads umiddelbare tilbagetræden. Den amerikanske udenrigsminister forlangte desuden en skarp FN-resolusion under kapitel 7 i FN’s charter, som åbner for militær magtanvendelse. Dermed lukkede den amerikanske regering reelt døren for en forhandlingsløsning. Man vidste udmærket, at Assad ikke kunne eller ville acceptere et betingelsesløst krav om at træde tilbage, men man udstedte alligevel præcis dette krav. Man gav med andre ord den syriske diktator et tilbud, som han kun kunne afvise. ”Det var ikke gavnligt. Hvis man vil have folk til bordet for at forhandle en politisk aftale, kan man godt stille krav, men man må sætte sig ved bordet for at fremme sine synspunkter. Hvis man siger igen og igen, at [Assad] må gå af som en forudgående betingelse, så umuliggør man nærmest det første skridt, nemlig at få parterne til bordet,” sagde Kofi Annan, som trådte tilbage få uger efter mødet i Paris.

’RESPONSIBILITY TO PROTECT’ som international norm er af mange blevet påberåbt som argument for en militær intervention i Syrien. Men hvis en regering svigter sig ansvar for at beskytte sin egen befolkning skal det internationale samfund ifølge R2P-princippet først bruge de passende diplomatiske, humanitære og andre fredelige midler for at beskytte befolkningen. Har det internationale samfund på noget tidspunkt grundigt afprøvet og udtømt alle diplomatiske muligheder? Svaret må stadig være et tydeligt og frustrerende nej. Dette er ikke en forældet historisk pointe, som er irrelevant i dag. I samme R2P-princip finder man meget tænkeligt den eneste vej frem: Som et absolut mindstekrav må alle diplomatiske, politiske og humanitære værktøjer i kassen tages i brug, hvis vi vil gøre os noget som helst håb om at afslutte krigen i Syrien – og ikke mindst hvis vi ønsker at hjælpe og afhjælpe dens snart utallige ofre.

DET ER ALT FOR SENT først at gøre et oprigtigt forsøg på diplomati nu. Men stadigt er det bydende nødvendigt. Ikke mindst danske politikere og medier har nu brugt alt for meget tid og alt for mange kræfter på kun alvorligt at overveje ét redskab i værktøjskassen, nemlig det militære. De folkelige organisationer har trukket et enormt læs, især ift. til de syriske flygtninge, men både

diplomatisk og humanitært kan de vestlige regeringer og institutioner gøre meget, meget mere. En helhjertet diplomatisk indsats kræver, at de sætter deres bekymringer om at stille sig selv dårligere i forhold til Assads støtter helt til side. Efter mere end tre års krig bør det hverken handle om at redde ansigt eller vise muskler. Den første mulighed er for længst gået fløjten og den sidste rummer de samme skræmmende perspektiver som altid. ■

Artikelforslag til RÆSONs Opinionsserie sendes til:
redaktionen@raeson.dk

Søren Friis (f. 1982) er cand.mag. i Internationale Studier og ph.d.-studerende ved Aarhus Universitet, hvor han forsker i udviklings- og sikkerhedspolitik. Poul Villaume, Jørn Boye Nielsen og Isabel Bramsen fra Rådet for International Konfliktløsning (RIKO) har bidraget med kommentarer og medunderskrevet indlægget. ILLUSTRATION: USA's udenrigsminister John Kerry og Martin Lidegaard møder pressen, i Dept. of State, Washington DC 9. maj 2014 [foto: US State Dept.]

SYRIEN. Assad vinder frem. Hvad gør vesten nu?

10.06.2014

Det syriske regime synes stabiliseret. Og med regeringstroppers erobring af oprørsbastionen Homs har Assad tilsyneladende fundet en effektiv måde at bekæmpe oprørerne på.

BAGGRUND af Martin Husted

Det syriske præsidentvalg 3. juni blev fra første færd afvist af USA og vestlige stormagter som en farce. Den amerikanske udenrigsminister John Kerry anså valget som meningsløst og kaldte det: "et stort fedt nul. Intet har ændret sig før valget eller efter det". Det syntes også højest usandsynligt, at valget – fra valgkamp til valghandling – skulle imødekomme blot et minimum af vestlige demokratiske standarder. De officielle tal taler for sig selv. Ifølge det syriske indenrigsministerium fik Bashar Al-Assad hele 88,7 pct. af stemmerne. Den syriske forfatningsdomstol satte valgdeltagelsen til 73 pct. – men kun borgere i regimiekontrollerede områder kunne stemme. De oprørskontrollerede områder, der udgør ca. 60 pct. af Syrien, deltog slet ikke i præsidentvalget. Dertil kom tydelige eksempler på ren svindel. New York Times kunne gennem pålidelige kilder rapportere hvordan adskillige personer stemte gentagne gange. I Damaskus konstaterede en forbigående til avisens kilder, tørt hvordan han var gået fra valgsted til valgsted, og nu havde stemt "fem gange, selv min 12-årige søn stemte".

På trods af anklagerne blev Assads jordskredssejr støttet af observatører fra mere end 30 lande, herunder Nordkorea, Zimbabwe, Venezuela, Cuba og Rusland, hvis demokratiske standarder som bekendt er i bedste fald anstrengte. Det forhindrede dog ikke en af de russiske observatører, senator Alexey Alexandrov i overfor de syriske statsmedier at fastslå: "valget i Syrien overholdt alle demokratiske principper og international lov".

En ting er valget. Noget andet er, at store grupperinger i det sekteriske splittede syriske Syrien faktisk satser på Assad i borgerkrigen. En gruppe unge mænd, som New York Times' kilder så triumfere i Damaskus' bymidte, udtrykte en reel glæde over Assads sejr. De forklarede, at Assad var "den eneste garanti for at Syrien ville holde sammen, imod ekstremistiske islamister støttet af Israel og Vesten". Essensen er, at Assad er en samlingsfigur for religiøse mindretal, nationalkonservative samt

socioøkonomiske grupper, der alle anser ham som den bedste forsvarer for deres privilegier, land, liv og ejendom. Disse grupper er ofte sammenflydende, idet Assad-klanen traditionelt har favoriseret dem, og hermed integreret dem i regimets magtstruktur. Her udgør specielt alevierne – en religiøs- og socialgruppe – en særlig magtfuld gruppering, som satser stort på Assads sejr i borgerkrigen. Deres involvering i regimets krigsmaskine er massiv, fx udgør alevierne op til 80 pct. af mandskabet i 4. panserdivision, en af Assads eliteenheder, som står i den absolutte frontlinje i borgerkrigen.

For alevierne og andre regimestøtter er Assads valgsejr måske selvskrevet, men også udtryk for en ny selvtilid. Der er flere grunde:

For det første har Assad-regimet gennemgået en krise i 2011 og 2012, hvor det nærmede sig et regulært kollaps. I efteråret 2012 rystedes regimet af flere tilbageslag; bombeangreb i Damaskus tog livet af flere af dets topfolk, massedeserteringer truede med at undergrave hæren og oprørsstyrker tog kampen direkte ind i storbyerne, hvor de udstillede de regimets manglende evne til at bekæmpe oprøret effektivt. Den svaghed synes Assad nu at have overvundet med massiv russisk og iransk militærstøtte. Oprørene er nu blevet skubbet længere væk fra regimets absolutte magtposition i Damaskus, og det har givet Assad initiativet på slagmarken.

For det andet overlevede regimet en massiv international krise i august 2013 efter rygter om at Assads styrker havde brugt giftgas mod oprørskontrollerede områder. I den efterfølgende krise kunne Assad trøste sig med, at USA blinkede først og forfulgte Ruslands diplomatiske løsningsmodel. USA's (og Vestens) manglende vilje til at benytte hård magt, samt fortsat støtte fra Rusland og Kina i FN har styrket Assads selvtilid og understreget, at regimet uden større bekymringer kan benytte sig af sit fulde våbenarsenal i nedkæmpelsen af oprøret.

For det tredje baserer regimets nyfundne selvtilid sig på, at borgerkrigen militært i 2013 og foråret 2014 har bevæget sig i deres favør. Forklaringen synes dels at være oprørets interne splittelse samt regimets evne til at omringe udsatte oprørspositioner, og over tid fremtvinge en række sejre på slagmarken. Et eksempel er, hvordan oprørsgrupper i Homs i maj måtte indgå en våbenhvile med Assads styrker. Homs blev derefter evakueret af islamistiske oprørsstyrker, og regimet rykkede ind. For det samlede oprør var opgivelsen af Homs – der nu ligger i ruiner – måske en militær og humanitær nødvendighed, men det var også en begivenhed, der udstillede oprørets manglende politiske sammenhold og måske vigtigst: et moralsk nederlag. Homs var en af de første oprørske byer, og fik tilnavnet "Revolutionens hovedstad". I to år holdt oprørsstyrker ud i Homs gamle

bydel, midt i en massiv belejring fra nogle af regimets bedste enheder. Tabene på begge sider angives til flere tusind menneskeliv. Kampene ødelagde byen. Men opgøret om Homs har i foråret 2014 begrænset sig til regimets succesfulde strategi på at sulte oprørsstyrken ud. Resultatet er, at Homs' status som symbol på modstanden mod Assad-styret er fortid. Det psykologiske signal til oprøret er, at Assad militærmaskine over tid kan genetablere kontrol over selv de mest indædte modstandslommer.

Efter Homs' fald synes regimet nu at have sat sig et nyt mål. De stadige bombninger af storbyen Aleppo vidner om, at Assads styrker forfølger den samme model som i Homs. I stedet for at angribe byen direkte, og her udsætte sig for store tab, fører regimet krigen ind i hjertet af civile områder. Midlet er sult, tørst eller terrorvåben som eksempelvis tøndebomber – primitive og ad hoc-fremstillede våben som rulles ud af regimets helikoptere, og rammer mere eller mindre tilfældigt. Fremgangsmåden synes at have sin egen brutale logik, idet den over tid forsøger at nedbryde civilbefolkningens støtte til oprørets eller nødvendiggør en humanitær løsning.

Assads voksende selvtilid markerer et punkt i borgerkrigen, hvor oprørets (og Vestens) håb om en sejr på slagmarken synes meget langt væk. Det har en kritisk effekt på moralen i dele af den syriske politiske opposition og moderate oprørsgrupperinger. Netop her er behovet for en snarlig politisk løsning størst; her truer oprørets interne splittelse med at blive en ny borgerkrig i borgerkrigen, og dermed fjerne enhver mulighed for et reelt alternativ til Assad. En demoraliseret syrisk oppositionsaktivist med base i Beirut fortalte New York Times efter valget, at "hvis nogen siger noget om modstand og fortsættelse af revolutionen, så vil jeg slå dem i ansigtet [...] Assad vandt og vi tabte".

Balkaniseringen af Syrien?

Spørgsmålet er, hvilken udvikling borgerkrigen på sigt vil bringe? Satellitbilleder samlet af organisationen Human Rights Watch giver måske et vist indblik ind i de planer, Assad har for Syrien, eller i det mindste for de områder, som skal være regimets fortsatte magtbase. Human Rights har stærke beviser for, at regimet siden 2012 systematisk har foretaget en række destruktions af oppositionsvenlige nabolag i eksempelvis hovedstaden Damaskus og storbyen Hama. Ved sammenligningen af satellitbilleder fremgår det, at ca. 145 hektarer boligområder er blevet bulldozet efter regimet har indtaget det fra oprørsstyrker. Med en sådan strategi ønsker regimet at sende et umiskendeligt signal til oprørerne og deres sympatisører:

For det første straffer regimets sine modstandere kollektivt, uanset om de aktivt har deltaget i kampen eller blot har haft en adresse i bestemt område. For det andet har kritikere af Assad tydeligvis ingen fremtidig rolle eller plads i samfundet, hvor nu selv deres boligområder systematisk ødelægges. Strategien har bekymrende ligheder med lignende fremgangsmåder i borgerkrigen på Balkan, og man kan frygte, at regimets aktivt forsøger at sikre sig et område i den vestlige del af landet, centreret omkring storbyen Damaskus og grænsen til Libanon. Netop dette område repræsenterer dels et af de mest højtudviklede dele af landet i form af infrastruktur, og er samtidig højborg for de religiøse og socioøkonomiske grupper, som støtter Assad. Spekulationen er, om regimet med sin strategi forsøger at skabe en mulig geografisk, politisk og etnisk ramme, hvori en levedygtig stat under fortsat ledelse af Assad kan slå rod. En sådan satsning ville måske være ensbetydende med, at regimet accepterer, at det aldrig vil kunne gennemtvinge en total sejr på slagmarken – hvorefter man ville kunne diktere sine krav til modstanderne – men snarere indser at borgerkrigens løsning på sigt kun kan findes ved forhandlingsbordet, og at Assads bedste mulighed for at være med her er, hvis udgangspunktet er den mulige opsplittning af syrisk territorium.

Bedømmelsen er dog, at en sådan strategi vil medføre en voldsom ustabilitet i Mellemøstens magtspil. Noget, selv Assads tætteste allierede i Moskva og Teheran sandsynligvis ville være direkte imod, da en faktisk dannelse af nye suveræne stater i området blot vil øge magtspillet kompleksitet, og måske endda svække Ruslands og Irans faktiske indflydelse. Som situationen i Syrien er nu, har Assads internationale partnere tilføjet den en vis stabilitet, og allervigtigst forudsigelighed. Med deres fortsat støtte kan de højst sandsynligt se frem til endnu mere militær fremgang for regimet, og derved øge deres fremtidige magtposition i landet. En strategi Teheran og Moskva forfølger ud fra hver deres logik. For russerne er og bliver Syrien dels en geostrategisk udpost samt en satsning i deres magtkamp med Washington. For iranerne er indsatsen i Syrien kritisk. Dels er den ensbetydende med deres fortsatte mulighed for at forsyne og opbygge Hizbollah som en stedfortræder militærstyrke mod arvefjenden Israel. Dertil kommer, at Assad udgør en balanceringsmekanisme i Teherans regionale magtspil med Saudi-Arabien og andre golfstater. Nye statsdannelser midt i Mellemøsten synes således ikke at passe ind i nogle af Assads støtter.

En mere realistisk tolkning af Assads forsøg på at sikre sin magtbase er måske, at Syrien er ved at udvikle sig til "Mellemøstens Somalia", dvs. en fiaskostat, hvis landområder kontrolleres af forskellige internt stridende krigsherrer, og hvis konflikt destabiliserer nabostaterne men hvor landets suverænitet stadig anerkendes af FN. Netop dette udfald frygter FNs tidligere fredsmægler i

konflikten Lakhdar Brahimi allermest. I Brahimis analyse vil Syrien "ikke blive delt som mange forudser. Det bliver en fiaskostat med krigsherrer overalt". Analysen styrkes af, at Brahimi før har forudset en sådan udvikling. I 1999 var han FNs særlige udsendte til Afghanistan, og understregede for Sikkerhedsrådet at manglende international opmærksom og forsøg på forhandling ville føre til afghansk fiaskostat: "Rådet havde ingen interesse i Afghanistan, et lille fattigt land, langt væk. Jeg sagde; én dag så eksploderer det lige i hovedet på jer. Det gjorde det. Syrien er meget værre".

Næste træk

Brahimis analyse kan føre til to stærkt pessimistiske scenarier. Det første, at Vesten (eller evt. Syriens nabostater) i en ikke så fjern fremtid igen tvinges til seriøst at overveje en militærintervention, hvis terrororganisationer virkelig finder en sikker base i dele af et lovløst Syrien. En anden – men fra Vestens perspektiv ligeså pessimistisk – risiko er, at stater som Tyrkiet, Jordan og Saudi-Arabien (og Vesten selv) langsomt vænner sig til den ubehagelige tanke, at et Syrien samlet under Assad sandsynligvis ikke vil være en base for terrorister. I det scenario vil Syrien i stedet vende tilbage til status quo før borgerkrigen, og her indtage sin traditionelle rolle som én af Israels militærhovedfjender samt en streng modstander af USA's indflydelse i regionen MEN uden at flirte med international terrorisme. For Vesten og Syriens nabostater vil den udvikling i det mindste bringe en vis stabilitet til regionen. Men den vil kræve det utænkelige for regimets erklærede modstandere: At lade Assad vinde borgerkrigen.

I øjeblikket er den eneste militære måde at undgå dette scenarie, hvis Vesten og arabiske stater som Qatar og Saudi-Arabien finder en fælles front i bevæbningen og massiv støtte til moderate syriske oprørsgrupper. Præsident Obama har siden sommeren 2013 forsøgt at finde sådanne grupper og intensivere støtten til dem. Samme udvikling ses hos flere europæiske stater, herunder Danmark, hvor udenrigsminister Martin Lidegaard i maj udtalte til Berlingske Tidende, at han var parat til at bevæbne moderate grupper. For Assads internationale modstandere skal beslutningen om at tilføje oprørsgrupper avancerede våben tages snart. Oprørets sammenhængskraft er i frit fald, og ekstreme grupperinger med helt andre dagsordner for fremtidens Syrien bliver mere etablerede. Vesten vil højst sandsynligt påbegynde at udruste grupper styret af the Supreme Military Council – det øverste organ for moderate oprørsgrupper – over sommeren. En mulighed er tilføjelsen af panserværnsvåben. Det vil bringe en ny intensitet til konflikten, og vil muligvis bremse Assads militærfremmarch. Og det vil uden tvivl frembringe en modreaktion fra Assads støtter. Den massive russiske

støtte i våben, rådgivning og udrustning vil kunne blive intensiveret, og inkludere nye defensive højteknologiske modtræk – fx elektroniske jamming-systemer som “Shtora”, et anlæg designet til at beskytte kampvogne og panserede køretøjer mod transportable missilssystemer. Hizbollah og Iran kan ikke tilbyde samme niveau af højteknologi, men kan i stedet øge deres støtte af rådgivere og højtuddannede frontsoldater. Det vil øge regimets evne til at fortsætte det offensive pres på oprøret, og sætte endnu et lag mellem Assads udsatte panserenheder og oprørets nye våben. Kort sagt: For Assads støtter vil oprørets nye våbensystemer således blive mødt af defensive og offensive tiltag, designet til at fastholde regimets seneste fremgang på slagmarken.

Martin Ammitsbøll Husted (f.1981) er cand.mag i Filosofi, Historie og Samfundsfag fra Aarhus Universitet. Han er lektor på Århus Akademi, foredragsholder om bl.a. stormagtspolitik og sikkerhedspolitiske emner, og har bidraget med flere artikler til RÆSON om konflikten i Syrien.